

IOM International Organization for Migration
OIM Organizația Internațională pentru Migrație

OAK
FOUNDATION

TELEFONUL DE ÎNCREDERE

0 8008 8008

5 ani de activitate

O retrospectivă a fenomenului
violentei în familie

Raport analitic 2009-2014

Alcătuitor și editor: Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii „La Strada”

Prezentul Raport este publicat în cadrul proiectului „Consolidarea protecției legale și sociale a victimelor violenței în familie, în special femei și fete, în Republica Moldova”, cu suportul financiar al Ambasadei SUA în Republica Moldova și a proiectului „Abilitarea femeilor și copiilor să trăiască fără violență: consolidarea măsurilor de sensibilizare și suport”, cu sprijinul financiar al Organizației Internaționale pentru Migrațiune, Misiunea în Republica Moldova.

Raportul analitic „Telefonului de Încredere **0 8008 8008**: 5 ani de activitate. O retrospectivă a fenomenului violență în familie”, reprezintă rezultatele activității Telefonului de Încredere **0 8008 8008** al Centrului Internațional „La Strada” **în perioada anilor 2009-2014**. Opiniile și informațiile prezente în publicație exprimă punctele de vedere ale autorilor pe care și le asumă Centrul Internațional „La Strada” și nu reflectă neapărat poziția donatorilor.

Toate drepturile protejate. Anumite materiale din prezenta publicație pot fi multiplicare și reproduse gratuit, fără acordul în prealabil al autorilor doar în scopuri didactice, științifice ș.a., ce nu scontează profit, cu condiția indicării autorilor și a sursei de informare.

Pentru informații suplimentare privind prezenta publicație contactați:

Republica Moldova, Chișinău, MD 2012, C.P. 259

Tel.: (+373 22) 23 49 06

Fax.: (+373 22) 23 49 07

E-mail: trustline@lastrada.md

Web: www.lastrada.md

Telefonul de Încredere: **0 8008 8008**

“Nova Imprim” SRL

CUPRINS	
Notă asupra ediției	4
I. Caracteristica apelurilor recepționate la Telefonul de Încredere	7
1.1. Dinamica și caracteristica generală a apelurilor	7
1.2. Categoriile de apeluri înregistrate la Telefonul de Încredere	9
<i>1.2.1. Apeluri de la victime</i>	9
<i>1.2.2. Apeluri de la agresori</i>	10
<i>1.2.3. Apeluri/sesizări de la membrii comunității</i>	11
<i>1.2.4. Apeluri/sesizări de la grupurile profesionale</i>	12
<i>1.2.5. Apeluri cu caracter informativ/de colaborare</i>	13
<i>1.2.6. Altele</i>	13
1.3. Cadrul general al apelurilor recepționate la Telefonul de Încredere	14
<i>1.3.1. Caracteristica apelurilor din perspectiva indicilor demografici ai apelanților</i>	14
<i>1.3.2. Geografia apelurilor recepționate la Telefonul de Încredere</i>	16
<i>1.3.3. Repartizarea apelurilor conform sursei de cunoaștere a Telefonului de Încredere</i>	17
II. Fenomenul violenței în familie prin prisma Telefonului de Încredere	19
2.1. Profilul subiecților violenței în familie	19
<i>2.1.1. Vârsta și statutul marital al subiecților violenței în familie</i>	19
<i>2.1.2. Nivelul educațional și ocupațional al subiecților violenței în familie</i>	21
<i>2.1.3. Nivelul veniturilor proprii și impactul asupra producerii violenței în familie</i>	23

2.2. Tipurile și formele de manifestare a violenței în familie	24
2.3. Specificul relațiilor dintre subiecții violenței în familie	28
2.4. Aspecte specifice ale manifestării violenței în familie	30
<i>2.4.1. Specificul violenței în familie cu implicarea minorilor</i>	30
<i>2.4.2. Particularitățile violenței în familie în cazul căsătoriilor mixte</i>	34
<i>2.4.3. Specificul violenței cu implicarea persoanelor cu grad sporit de vulnerabilitate</i>	37
<i>2.4.4. Impactul consumului de alcool și droguri asupra producerii violenței în familie</i>	39
III. Specificul asistenței oferite la Telefonul de Încredere	42
3.1. Prezentarea generală și evoluția serviciilor oferite la Telefonul de Încredere	42
3.2. Asistență acordată victimelor violenței în familie înainte de a apela la Telefonul de Încredere	42
3.3. Tipurile de asistență solicitată la Telefonul de Încredere	44
<i>3.3.1. Tipurile de consultații telefonice acordate la Telefonul de Încredere</i>	45
<i>3.3.2. Facilitarea accesului victimelor violenței în familie la asistența necesară prin redirectionarea la serviciile existente</i>	51
IV. Asistență juridică acordată beneficiarilor Telefonului de Încredere	54
4.1. Asistența juridică acordată victimelor violenței în familie în cauze inițiate în procedură civilă	54

<i>4.1.1. Cererile înaintate în instanța de judecată privind eliberarea Ordonanței de protecție</i>	55
<i>4.1.2. Cererile de chemare în judecată înaintate în interesul victimelor violenței în familie, altele decât pentru obținerea Ordonanței de protecție</i>	66
4.2. Asistența juridică acordată victimelor violenței în familie pe cauze inițiate în procedura penală	70
4.3. Atitudinea autorităților privind soluționarea cazurilor de violență în familie	72
V. Dificultăți întâmpinate de beneficiarii Telefonului de Încredere. Reacția instituțiilor de stat în soluționarea cazurilor de violență în familie	75
5.1 Dificultăți în sfera organelor de ocrotire a normelor de drept	77
5.2 Dificultăți în sfera socială	83
5.3 Dificultăți în cadrul centrelor de plasament	89
Concluzii și recomandări	92
Concluzii	94
Recomandări	101

Notă asupra ediției

Orice act de violență, aplicat în relație cu oricare persoană, fie ea femeie, bărbat sau copil, constituie un atac la demnitate, care, în consecință, generează devalorizarea potențialului și abilităților acestei persoane. Cu atât mai grav este atunci când violența este îndreptată împotriva membrilor familiei. Acestea au fost de fapt premisele care au stat la baza apariției Telefonului de Încredere (TÎ) 0 8008 8008, un serviciu telefonic național, orientat să prevină violența în familie și să acorde asistență psihologică victimelor acestui fenomen.

Lansat în noiembrie 2009, Telefonul de Încredere activează deja de cinci ani, răstimp în care a reușit să se impună ca o verigă importantă în sistemul național de asistență în domeniu și rămâne a fi un confident sigur al victimelor violenței în familie. Acest serviciu este destinat nu numai victimelor violenței în familie, ci și membrilor comunității, grupurilor profesionale din domeniu, este gratuit pe întreg teritoriul Republicii Moldova, disponibil zilnic, 24 din 24 de ore, de la telefonia fixă și mobilă. Un personal calificat oferă consultații și consiliere pentru toate cazurile de violență în familie.

Pe parcursul celor cinci ani de activitate TÎ și-a extins aria de servicii de la consultații și consiliere psihologică primară, informare și orientare pe cazuri de violență în familie până la facilitarea accesului beneficiarilor la alte servicii specializate existente în domeniu, consiliere juridică primară (obținerea Ordonanței de protecție), servicii de mediere ș.a. Din 2011, victimele violenței în familie pot beneficia și de asistență juridică specializată, oferită de avocatul Centrului Internațional „La Strada”. Prin caracterul său anonim și confidențial, TÎ a creat o atmosferă în care femeile să poată mărturisi și să discute despre experiențele lor de violență, anterior ascunse și private, să aibă parte de un dialog bazat pe acceptare și înțelegere, dar și pe sprijin emoțional și informativ în vederea depășirii situației de criză.

De la lansarea Telefonului de Încredere și până la sfârșitul anului 2014 au fost înregistrate peste 7.800 de apeluri și realizate 480 intervenții pentru a facilita soluționarea a 212 cazuri. Informația acumulată zilnic direct de la beneficiari constituie o bază importantă pentru scrierea anuală a rapoartelor de activitate, trei dintre acestea fiind publicate în 2010, 2011 și 2013. Aflat la a patra ediție, prezentul Raport conține o analiză cantitativă și calitativă a fenomenului violenței în familie, a dinamicii acestuia în Republica Moldova pe ultimii cinci ani. Informația prezentată în Raport este una obiectivă, bazată exclusiv pe mărturiile victimelor violenței în familie, dar și pe experiența consultanților și a avocaților de a oferi asistență acestei categorii specifice de beneficiari.

Raportul prezintă un tablou complex al fenomenului violenței în familie prin prisma apelurilor beneficiarelor TÎ. Astfel, *Capitolul I* cuprinde o prezentare generală a apelurilor recepționate la Telefonul de Încredere. În *Capitolul II* își găsește reflectare fenomenul violenței în familie, cu accent pe profilul subiecților violenței, aspecte ale manifestării acesteia, dar și pe specificul beneficiarilor cu grad de vulnerabilitate sporit. *Capitolul III* include informații privind tipurile de asistență solicitată de beneficiari. *Capitolul IV* descrie în detalii serviciul de asistență juridică acordată de avocatul Centrului Internațional „La Strada”. Deși pare a fi parte din capitolul *asistență solicitată de beneficiari*, am decis să-i acordăm un capitol aparte tocmai pentru că acest tip de asistență este unul foarte complex, ce implică contactul direct cu beneficiarii, fapt ce nu lasă loc de interpretări eronate sau subiective. *Capitolului V* a fost dedicat integral abordării multidisciplinare a cazurilor de violență în familie în cadrul Sistemului Național de Referire (SNR), dar și rolului pe care îl au diferiți actori ai statului, abilitați să soluționeze aceste cazuri. Este vorba, în primul rând, de grupurile profesionale ce activează în sfera ocrotirii normelor de drept și a celor din sfera socială. Tot aici sunt descrise și dificultățile pe care le întâmpină beneficiarii în încercarea de a rupe cercul violenței sau cu care se confruntă grupurile profesionale în intervențiile lor. Raportul se încheie cu un set de *Concluzii și recomandări* adresa-

te, în general, publicului larg și, în special, structurilor abilitate cu funcții de prevenire și combatere a violenței în familie, precum și factorilor de decizie.

Experții Centrului Internațional „La Strada” își exprimă convingerea că informarea corectă privind modalitățile de intervenție în cazurile de violență, planificarea asistenței acordate femeii și copiilor, creșterea posibilităților de oferire a asistenței victimelor violenței în familie, promovarea unor așteptări realiste față de sistemul de protecție la nivel național în domeniu va face ca tendința de reducere a fenomenului violenței în familie să cunoască o dinamică pozitivă în viitor.

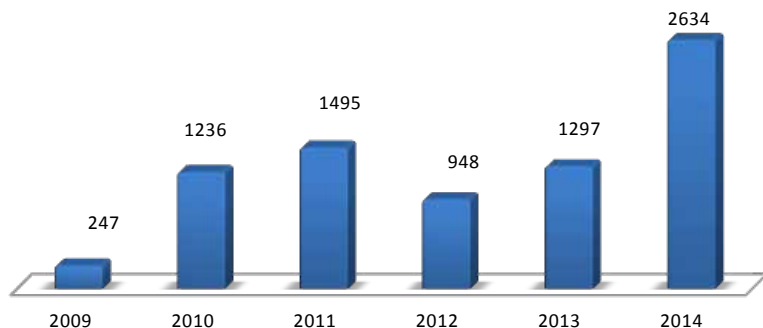
I. Caracteristica apelurilor recepționate la Telefonul de Încredere

1.1. Dinamica și caracteristica generală a apelurilor

În cinci ani de activitate a serviciului Telefonul de Încredere, consultanții au recepționat **7.857 de apeluri** de pe întreg teritoriul Republicii Moldova, dar și de peste hotarele ei (*vezi Figura 1*). Evidența apelurilor permite o analiză a fenomenului violenței în familie din perspectiva trăsăturilor caracteristice ale subiecților violenței în familie, specificul manifestării acesteia în funcție de vârstă, ocupație, statut marital al victimei/agresorului, nevoile și dificultățile cu care se confruntă persoanele în încercarea de a soluționa situațiile de violență în familie (VF).

Analiza comparativă a apelurilor de intrare arată că dinamica este una ascendentă, în anul 2014 fiind înregistrat un maximum de **2.634** apeluri. Cel mai mic număr a fost înregistrat în 2009 – **247** sunete – lucru firesc, dacă ținem cont de faptul că serviciul a fost lansat la sfârșitul anului. În anii 2010, 2011 și 2013 a fost înregistrat anual în medie un număr relativ egal de apeluri, diferența nefiind una foarte mare. În schimb, anii 2012 și 2014 ies în evidență prin numărul minim și numărul maxim de apeluri înregistrate într-un an de zile, cifre ce au legătură directă cu campaniile de promovare ale serviciului. Astfel, dacă în 2012 a fost înregistrat cel mai mic număr de sunete – **948** – motivul constituindu-l lipsa campaniei de promovare, în 2014, tocmai datorită promovării continue, au fost înregistrate **2.634** de apeluri.

Figura 1. Dinamica apelurilor pe ani

De remarcat că din cele **7.857** de apeluri, **1.724** au fost repetate, iar **5.395** de apeluri din numărul lor total au avut drept subiect violența în familie, **1.584** dintre ele fiind repetate. La categoria *Altele* au fost înregistrate **2.462** de apeluri.

De menționat de asemenea că cele **5.395** de apeluri având ca subiect violența în familie reflectă **3.816** cazuri de violență noi, **2.835** dintre ele constituindu-se în dosare (adresarea vine direct de la victima care solicită ajutorul consultanților Telefonului de Încredere), **849** fiind cazuri prezumate (solicitarea de a interveni pe un caz de violență în familie vine din partea unui membru al comunității sau reprezentant al grupurilor profesionale) și **132** – cazuri prezumate ce au evoluat în dosar, excluzând apelurile repetate (inițial am fost contactați de un membru al comunității și ulterior direct de victima violenței în familie).

Astfel, din numărul total de apeluri ce reflectă cazuri de violență în familie, de la victime au fost recepționate **4.026** de apeluri, de la agresori – **81** de apeluri, de la membrii comunității – **1.152** apeluri și de la grupurile profesionale – **136** apeluri (vezi Tabelul 1).

I. Caracteristica apelurilor recepționate la Telefonul de Încredere

Tablelul 1. Categoriile de apeluri recepționate prin intermediul Telefonului de Încredere 0 8008 8008 în perioada noiembrie 2009 - decembrie 2014.

ANUL	Apeluri de la victime/ cazuri VF	Apeluri de la agresori/ cazuri VF	Apeluri/sesizări de la membrii comunității despre cazuri de violență în familie/ cazuri VF	Apeluri/sesizări de la grupuri profesionale despre cazuri de violență în familie/ cazuri VF	Altele	TOTAL SUNETE/ CAZURI VF NOI
Anul 2009	149/122	1/1	45/41	-	52	247/164
Anul 2010	721/499	19/9	187/162	9/7	300	1236/677
Anul 2011	699/558	16/11	236/199	16/16	528	1495/784
Anul 2012	467/282	9/4	157/123	23/13	292	948/422
Anul 2013	652/415	10/5	190/142	36/12	409	1297/574
Anul 2014	1338/873	26/21	337/277	52/24	881	2634/1195
Total 2014	4026/2749	81/51	1152/944	136/72	2462	7857/3816

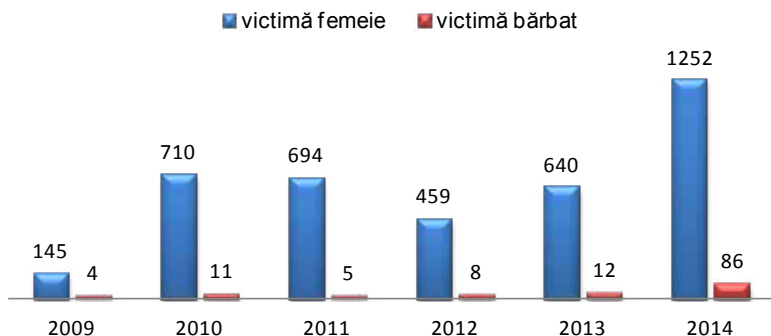
Notă: Cazul VF nou este înregistrat/se regăsește doar în categoria de apeluri de la cine a fost recepționat inițial sunetul.

1.2. Categoriile de apeluri înregistrate la Telefonul de Încredere

1.2.1. Apeluri de la victime

În cinci ani de activitate consultanții TÎ au oferit consiliere necesară pentru **4.026** de victime ale VF. Indiferent de vârstă, mediu geografic sau statut social, toate au reclamat aceleași probleme, fiind supuse diferitelor forme de violență. De remarcat că din totalul victimelor care au sunat, deși în mare majoritate este vorba de victime-femei, totuși **126** de apeluri au fost recepționate de la **victimele-bărbați** (vezi Figura 2).

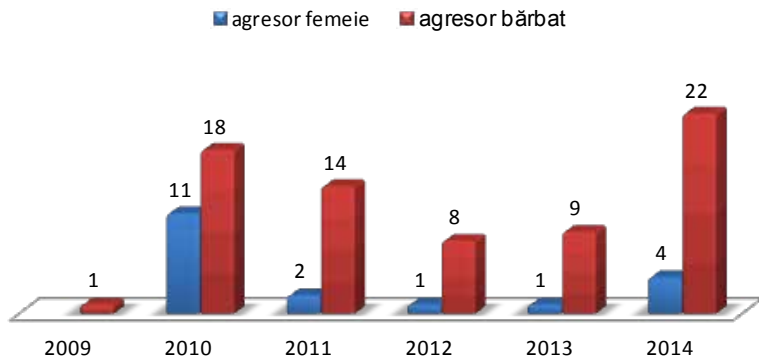
Figura 2. Dinamica apelurilor în funcție de genul victimei

I.2.2. Apeluri de la agresori

În perioada vizată au fost înregistrate **81** de apeluri din partea agresorilor, care vizează **51** cazuri de violență în familie. Cu excepția a **9** dosare în care agresorul este femeie, în restul cazurilor agresorii sunt bărbați (*vezi Figura 3*). Totodată, **40** dintre agresori ne-au sunat din sate și **34** din orașe, cea mai mare pondere revenind și de această dată capitalei, de unde au fost recepționate **22** de apeluri. În cazul a **5** apeluri, acestea nu au putut fi identificate.

Figura 3. Dinamica apelurilor în funcție de genul agresorului

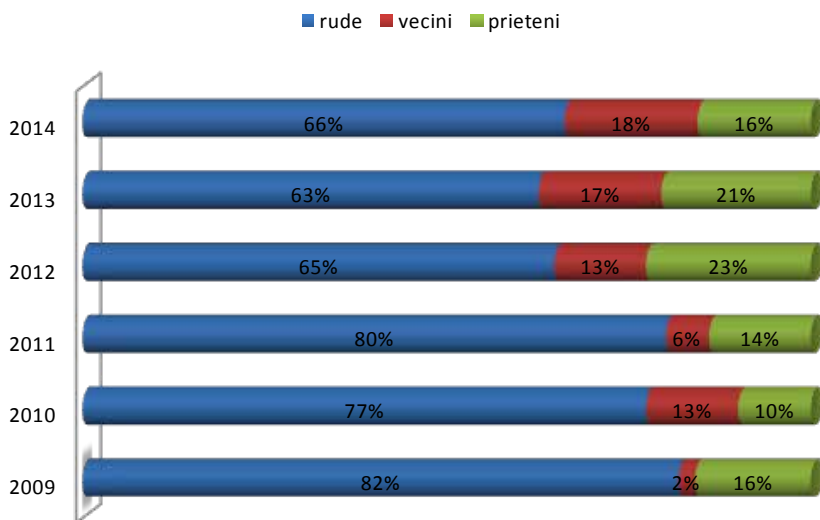

I.2.3. Apeluri/sesizări de la membrii comunității

În perioada de referință au fost recepționate **1.152** de apeluri de la membrii comunității, dintre care:

- **815** apeluri – solicitări/sesizări de la rudele victimelor violenței în familie;
- **186** apeluri – solicitări/sesizări de la prieteni;
- **152** apeluri – solicitări/sesizări de la vecini (vezi Figura 4).

Figura 4. Membrii comunității care sesizează cazuri de violență în familie

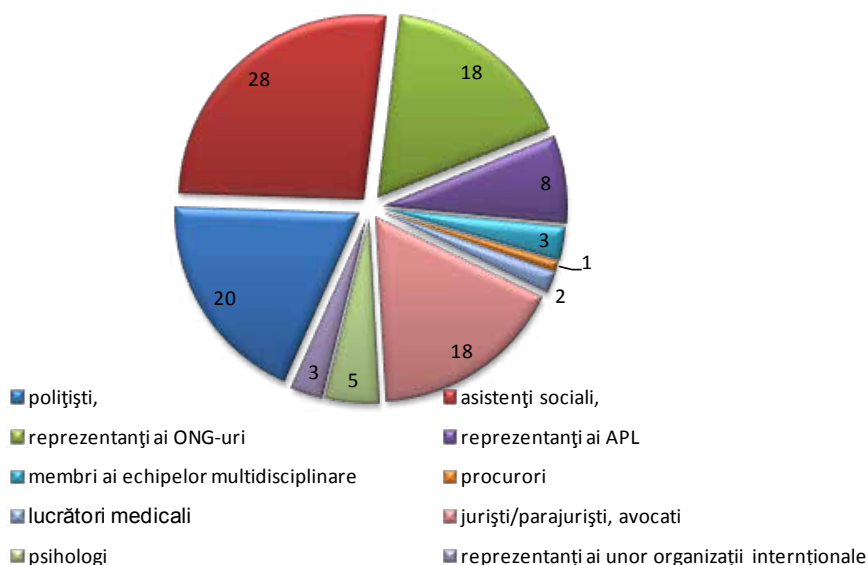

De regulă, aceștia semnalează cazuri de violență în cadrul familiei extinse, solicitând informații și orientare în situații de VF. Dacă în unele cazuri aceste persoane își asumă răspunderea pentru victime fiind pro-active și acționând în numele acestora, în altele se solicită intervenția directă a consultantilor, apelanții asumându-și doar rolul de a sesiza un caz sau altul de violență în familie. În alte cazuri se solicită ghidare în a încerca să-și convingă rudele să rupă cercul violenței.

I.2.4. Apeluri/sesizări de la grupurile profesionale

În perioada vizată, de la grupurile profesionale au fost înregistrate **136** de apeluri, ce reflectă **72** cazuri de violență în familie. Aceste apeluri provin de la diverse categorii profesionale din mai multe regiuni ale republicii, cu preponderență din centrele raionale și municipiul Chișinău. În special, este vorba de **polițiști, asistenți sociali, avocați, manageri de ONG-uri, reprezentanți ai autorităților publice locale, membri ai echipelor multidisciplinare, procurori, lucrători medicali, juriști/parajuriști, psihologi etc.** (vezi Figura 5).

Figura 5. Apeluri de la grupurile profesionale

De regulă, aceștia solicită informații/orientare în cazuri de violență sau/și intervenția directă a consultanților. Totodată, unii dintre ei solicită informații despre centrele maternale sau de cazare existente în regiunea lor sau chiar suportul Centrului Internațional „La Strada” în plasarea victimelor violenței în centrele specializate.

Un alt tip de apeluri de la această categorie de apelanți sunt cele de informare pe cazuri concrete de violență în familie, redirectionate anterior de consultanții Telefonului de Încredere spre examinare.

I.2.5. Apeluri cu caracter informativ/de colaborare

În perioada vizată au fost recepționate 409 apeluri cu caracter informativ, după cum urmează:

- **272** apeluri – informații despre serviciul Telefonul de Încredere;
- **43** apeluri – solicitări de colaborare din partea potențialilor parteneri;
- **30** apeluri – reprezentanții instituțiilor de învățământ sau ai ONG-urilor solicită organizarea seminarelor de sensibilizare;
- **24** apeluri – solicitări de cooperare de la mass-media;
- **14** apeluri –informații despre fenomenul violență în familie;
- **13** apeluri –informații despre Centrul Internațional „La Strada”;
- **7** apeluri –informații despre servicii existente în domeniul violenței în familie, altele decât cele oferite de Centrul Internațional „La Strada”;
- **6** apeluri –feedback privind serviciile Telefonului de Încredere din partea beneficiarilor.

I.2.6. Altele

În perioada vizată au fost înregistrate **2.462** apeluri încadrate în categoria **Altele**, ceea ce constituie puțin peste **30** la sută din totalul apelurilor. Aici se includ apelurile în care beneficiarii s-au adresat solicitând ajutor și informații referitoare la probleme care nu au tangență cu fenomenul violenței în familie, precum ar fi accesul la justiție în diferite situații, nemulțumiri față de diverse aspecte ale vieții sociale etc.

Astfel, cele mai solicitate informații din această categorie s-au referit la:

- accesul la justiție în diferite situații- **186** solicitări;
- ajutor material – **153** solicitări;
- compensații/îndemnizații – **140** solicitări;
- informare și orientare în servicii existente în alte domenii – **140** solicitări;
- exprimarea nemulțumirilor față de diverse aspecte ale vieții – **137** apeluri;
- tratament antialcoolic – **108** solicitări;
- violență între persoane străine – **72** cazuri sesizate.

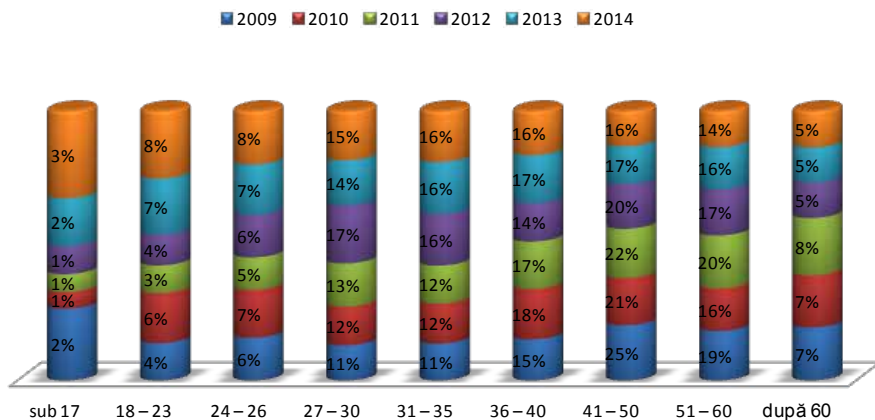
I.3. Cadrul general al apelurilor recepționate la Telefonul de Încredere

I.3.1. Caracteristica apelurilor din perspectiva indicilor demografici ai apelanților

I.3.1.1. Repartizarea sunetelor în funcție de vârsta apelanților

Analizată prin prisma vârstei apelanților, situația se prezintă, în general, relativ omogenă în toți anii de activitate, după cum se vede și în *Figura 6*. Cel mai des apelează la TÎ persoane cu vârsta cuprinsă între 41 și 60 de ani (de la 16% până la 25%, în funcție de an), urmate de persoane cu vârsta între 27 și 40 de ani (de la 11% până la 18%). Cu mult mai rar sună persoanele cu vârste cuprinse între 18 și 26 de ani, precum și cele trecute de 60 de ani (variind între 4% și 8%), iar cel mai rar apelează la TÎ tinerii sub 17 ani (1-3 la sută din numărul total al apelurilor).

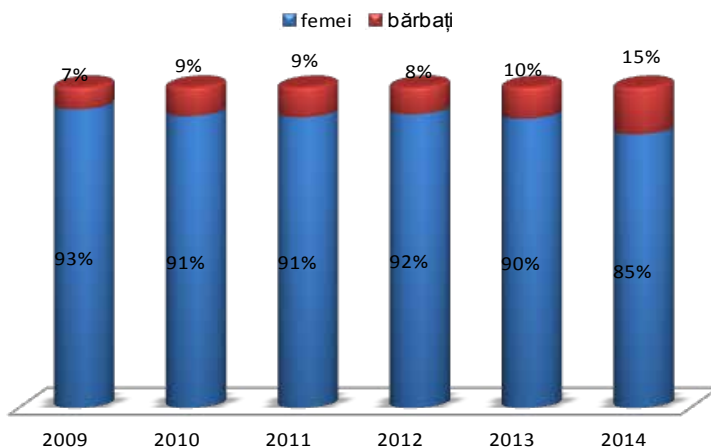
**Figura 6. Dinamica apelurilor
în funcție de vârsta apelanților**

1.3.1.2. Repartizarea sunetelor în funcție de sexul abonaților

Majoritatea persoanelor care apelează sunt femei, dar putem observa o creștere procentuală a numărului bărbaților care ne-au sunat în anii 2013 și 2014 (Figura 7).

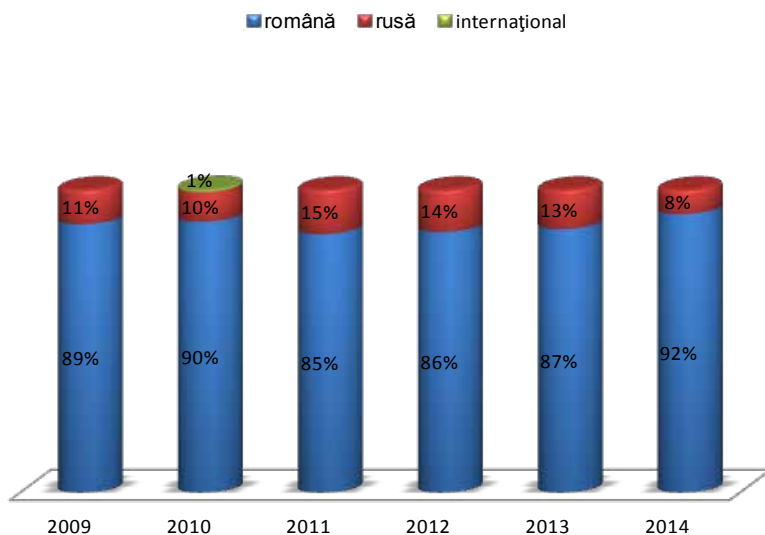
**Figura 7. Dinamica apelurilor
în funcție de genul apelanților**

1.3.1.3. Repartizarea sunetelor conform limbii vorbite de abonați

Din totalul apelurilor recepționate, în medie, 90 la sută din abonați vorbesc limba română, restul fiind vorbitori de limba rusă. Numai în anul 2010 la Telefonul de Încredere au sunat persoane care vorbesc o limbă străină (alta decât rusa), ei constituind 1% din numărul total de apeluri (Figura 8).

Figura 8. Dinamica apelurilor în funcție de limba vorbită

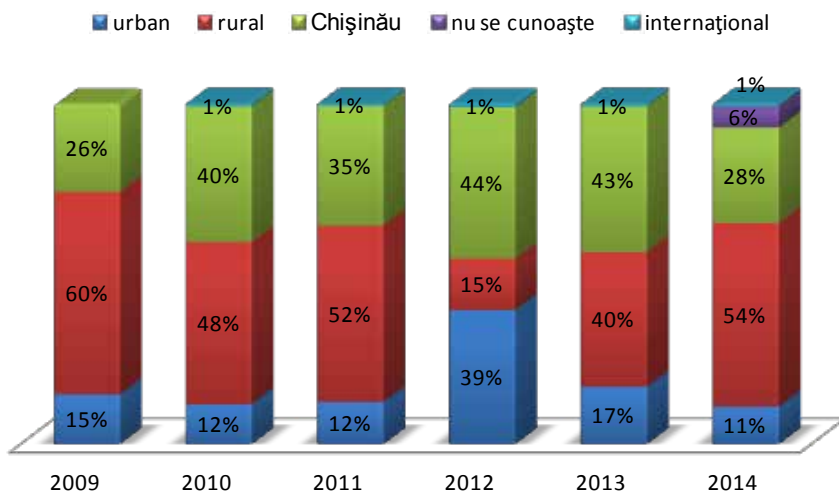

1.3.2. Geografia apelurilor recepționate la Telefonul de Încredere

În ceea ce privește repartizarea apelurilor după principiul urban/rural, situația este diferită pentru toți cei cinci ani de activitate, așa încât este greu a defini o tendință generală. Astfel, au fost înregistrate apeluri din toate regiunile, dar însumând parametrii *urban - Chișinău*, în toți anii de referință acest procent îl depășește pe cel din mediul rural (vezi Figura 9).

Totuși, acest fapt nu înseamnă că violența în familie este mai răspândită la oraș decât la sat – este vorba mai degrabă de o mai bună informare a celor care locuiesc în localitățile urbane.

**Figura 9. Dinamica apelurilor
în funcție de regiune**

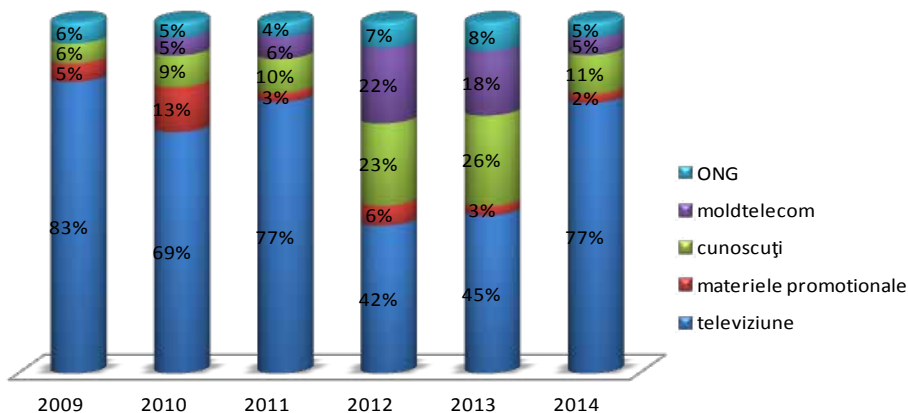
1.3.3. Repartizarea apelurilor conform sursei de cunoaștere a Telefonului de Încredere

Telefonul de Încredere își promovează serviciile prin diverse surse de cunoaștere, care au impact distinct la diferitele categorii de abonați, în funcție de vârstă, regiune, ocupații. Astfel, televiziunea, cunoscuții, serviciile informaționale ale Moldtelecom, Internetul, materialele promoționale sunt sursele cu cel mai mare impact în rândurile populației. Totodată, au fost înregistrate apeluri în care sursa cunoașterii nu a fost identificată. Astfel, principala sursă de cunoaștere pe parcursul întregii perioade au fost posturile TV (vezi Figura 10).

Telefonului de Încredere 0 8008 8008: 5 ani de activitate

Este vorba, în special, de derularea celor trei spoturi de publicitate socială la mai multe posturi TV, lansate de Centrul Internațional „La Strada” în cadrul campaniilor de promovare a serviciului.

**Figura 10. Dinamica apelurilor
prin prisma sursei de cunoaștere**

Odată cu prelungirea perioadei de activitate a Telefonului de Încredere a crescut și numărul apelanților care au sunat la recomandarea rudelor sau prietenilor, cunoscuții fiind cea de-a doua sursă de cunoaștere importantă ca pondere. Totodată, în ultimii trei ani s-a constatat o majorare a numărului de beneficiari care au aflat despre Telefonul de Încredere de la serviciile informaționale ale Moldtelecom 1188 și 1189.

În ultimii doi ani de activitate, deși se constată o majorare a numărului de beneficiari care au aflat despre existența Telefonului de Încredere de pe Internet, în special de pe paginile tematice deschise pe rețelele de socializare (www.facebook.com/telefonul-deincredere și www.odnoklassniki.ru/violenta.in.familie), totuși numărul cazurilor înregistrate este foarte mic. În schimb, spațiul virtual este o sursă importantă atunci când vorbim de prevenirea acestui fenomen.

II. Fenomenul violenței în familie prin prisma Telefonului de Încredere

2.1. Profilul subiecților violenței în familie

Având în vedere că Telefonul de Încredere **0 8008 8008** este un serviciu care asigură anonimitatea și confidențialitatea beneficiarului, în discuțiile cu apelantul consultantul nu insistă asupra divulgării anumitor date confidențiale. Mai mult decât atât, sunt anumite categorii de cazuri, în special în situațiile în care există pericol iminent pentru viața victimei, în care discuția este orientată strict pe scoaterea victimei din pericol. Astfel, datele prezentate în continuare, atât în cazul victimelor, cât și al agresorilor, nu rezultă sută la sută din cazurile înregistrate la Telefonul de Încredere, acest lucru fiind în relație directă cu gradul de deschidere al beneficiarelor de a oferi informația respectivă, de specificul situației în care se află în momentul apelului sau starea emoțională a acestora.

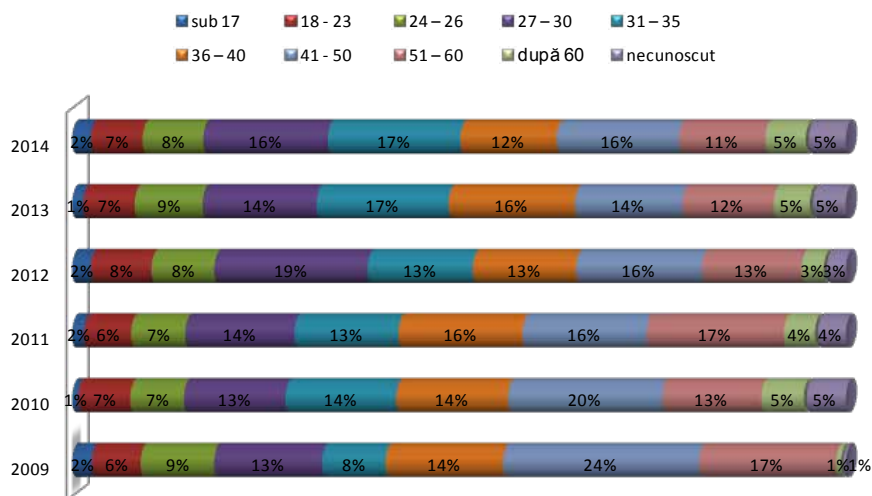
Cu toate acestea, este important să se contureze un portret psiho-social al victimei, dar și al agresorului, pentru a combate în primul rând miturile și stereotipurile existente și folosite de societate întru a minimaliza, scuza sau justifica abuzul. În al doilea rând, nu mai puțin important este de a medita asupra dinamicii dimensiunii de gen, dar și asupra consecințelor de ordin social, psihologic și economic suferite de victime pe termen lung.

Această informație este utilă și poate fi valorificată în procesul complicat de formare a unei atitudini corespunzătoare față de problema violenței în familie, dar și în organizarea sistemului de asistență pentru categoria dată de beneficiari.

2.1.1. Vârsta și statutul marital al subiecților violenței în familie.

În ceea ce privește vârsta victimelor, diapazonul este destul de vast – de la mai puțin de **17** ani până după **60** de ani. Cele mai multe beneficiare au vârsta cuprinsă între **31-35** de ani și **27-30** de ani (*vezi Figura 11*).

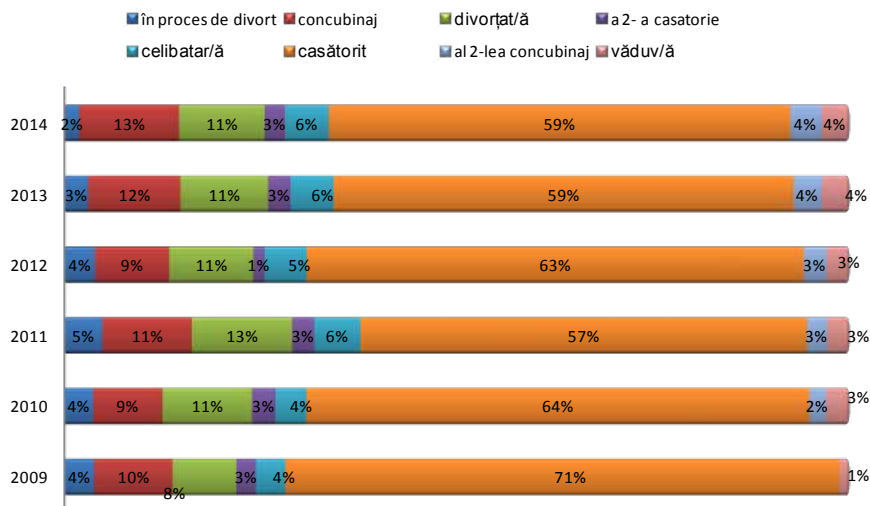
Figura 11. Dinamica apelurilor în funcție de vârsta victimelor violenței în familie

Statutul marital. În cinci ani de activitate au beneficiat de asistența TÎ persoane căsătorite (*de la 57% până la 64%*), acestea fiind urmate de cele aflate în relații de concubinaj (*de la 9% până la 13%*), persoane divorțate, cota acestora fiind de *11 la sută* în toți anii raportați, cu excepția lui 2011, când au fost înregistrate *13 la sută*. Beneficiarii asistați din categoria persoanelor în proces de divorț, în a doua relație, celibatarii sau văduvii/văduvele constituie cote ce nu depășesc *6 la sută* din numărul total de beneficiari pe fiecare an raportat (*vezi Figura 12*).

II. Fenomenul violenței în familie prin prisma Telefonului de Încredere

Figura12. Dinamica apelurilor în funcție de statur marital al victimelor violenței în familie

2.1.2. Nivelul educațional și ocupațional al subiecților violenței în familie

Un alt aspect relevant în conturarea portretului psihosocial este nivelul educațional și ocupațional al subiecților violenței în familie. Ținând cont de nivelul de studii între subiecții violenței nu există diferențe semnificative. Astfel, 24 la sută dintre victime și 12 la sută dintre agresori au **studii medii**. Un număr mare de beneficiari declară că au **studii medii de specialitate** (23 la sută dintre victime și 19 la sută dintre agresori).

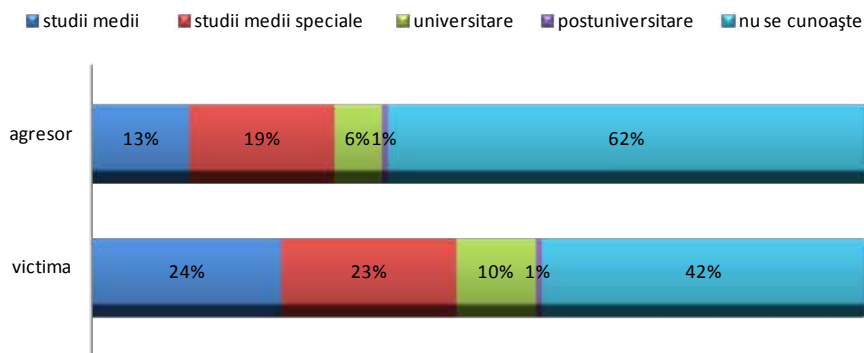
Un procent mare din cazurile ale căror subiecți provin din rândurile persoanelor cu un nivel educațional mediu nu confirmă neapărat ideea că violența are loc cu precădere în aceste medii. Se poate presupune că violența în familie este la fel de răspândită și în rândul persoanelor cu un nivel educațional înalt. Datele înregistrate la TÎ confirmă acest lucru.

Astfel, din declarațiile apelanților, 10 la sută dintre victime și 6 la sută dintre agresori au **studii superioare**.

Numărul relativ mic al persoanelor din această categorie poate fi explicat și prin faptul că persoanele cu un nivel educațional ridicat găsesc mult mai ușor resurse pentru a depăși situația de criză (au un anume statut, acces la informații, venituri financiare mai mari, ceea ce le permite să supraviețuiască după ruperea cercului violenței etc.) și astfel nu resimt nevoia de a apela la organizații ce oferă servicii specializate victimelor violenței în familie.

Totuși, de remarcat că aceste cifre nu sunt relevante în condițiile în care procentul „Nu se cunoaște” pentru ambele categorii este foarte înalt – 42 la sută pentru victime și 62 la sută pentru agresori (vezi Figura 13).

Figura 13. Nivelul educațional al actorilor violenței în familie

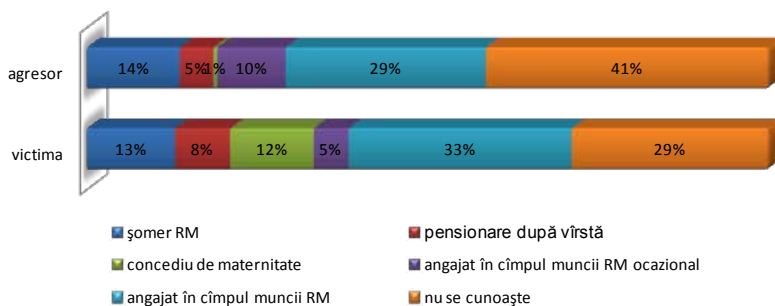
Un aspect important de care se ține cont în lucrul cu victimele violenței în familie este **nivelul ocupațional** al lor. Acest indiciu permite evaluarea gradului de dependență economică a victimei, gradului de autonomie financiară, posibilitățile ei de a avea un spațiu locativ separat de cel al agresorului.

În mare parte, atât victimele, cât și agresorii sunt angajați permanent sau ocazional în câmpul muncii în Republica Moldova sau

II. Fenomenul violenței în familie prin prisma Telefonului de Încredere

peste hotare (vezi Figura 14). O cotă de 12 la sută dintre victime, dar și agresori au dificultăți speciale de a obține un loc de muncă din cauza vârstei, lipsei pregătirii generale sau de specialitate ori a circumstanțelor sociale. Indicele „Nu se cunoaște” pentru ambele categorii de subiecți este suficient de înalt și la acest capitol – 27 la sută pentru victime și 38 la sută pentru agresori.

Fiura 14. Nivelul ocupațional al actorilor violenței în familie

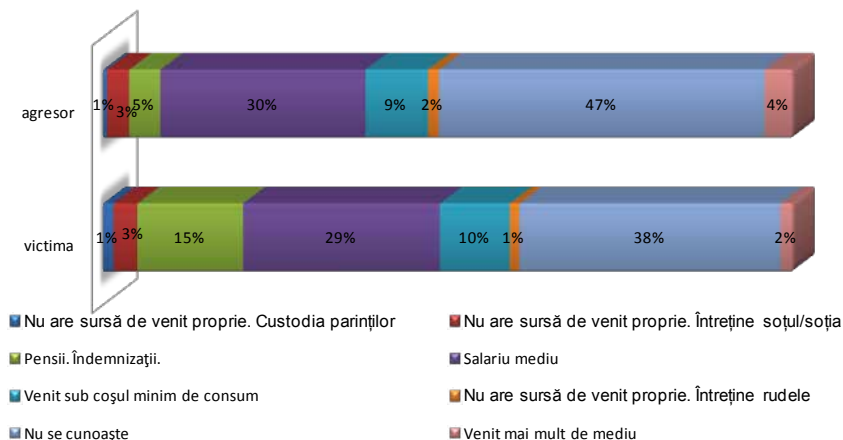

2.1.3. Nivelul veniturilor proprii și impactul asupra producerii violenței în familie

Analiza datelor înregistrate la Telefonul de Încredere denotă că violența în familie este un flagel, care afectează în mod direct, indubitabil bunăstarea materială generală a familiei. Cu toate că 38 la sută din beneficiari nu au menționat nimic despre starea lor materială, se poate concluziona că atât în cazul victimelor, cât și agresorilor, cei mai mulți dintre apelanții care au oferit astfel de informație **acumulează venituri medii** (29% în cazul victimelor și 30% în cazul agresorilor). Este de remarcat procentul mare (circa 15 la sută) al victimelor care se întrețin doar din **pensii și indemnizații**; 10 la sută din numărul victimelor și 9 la sută din cel al agresorilor au venituri mici, situându-se **sub limita coșului minim de consum** (vezi Figura 15).

Interpretarea datelor obținute în cei cinci ani de activitate permite a constata că, atât agresorii, cât și victimele au o contribuție relativ egală la formarea bugetului familiei.

Fiura 15. Nivelul de venit propriu al actorilor violenței în familie

2.2. Tipurile și formele de manifestare a violenței în familie

Analiza cazurilor înregistrate la Telefonul de Încredere 0 8008 8008 al Centrului Internațional „La Strada” în perioada 2009-2014 demonstrează că violența în familie se prezintă ca o combinație a diferitelor forme de manifestare comportamentală abuzivă din partea agresorilor. Conform mărturiilor victimelor, violența în familie îmbracă forme diverse, mai mult sau mai puțin vizibile, precum violența fizică, psihologică, sexuală, economică și spirituală. Persoanele violente manifestă o serie de comportamente agresive sub forma unor combinații de acte coercitive și de atacuri de mai multe tipuri. Preponderență o au totuși cazurile în care violența fizică este combinată cu cea psihologică.

II. Fenomenul violenței în familie prin prisma Telefonului de Încredere

Celelalte forme au fost menționate cu o intensitate direct proporțională cu obiectivele campaniilor de sensibilizare, conceptualizate și desfășurate de Centrul Internațional „La Strada” într-o perioadă sau alta.

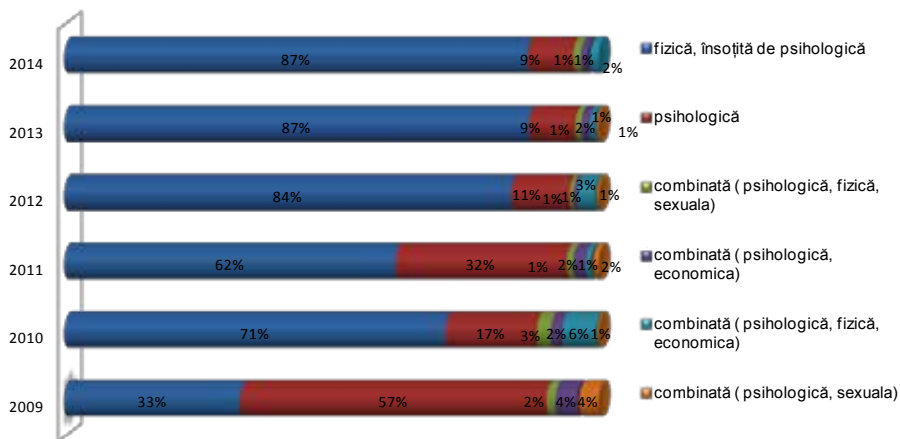
Violență fizică, însoțită de cea psihologică

Din punct de vedere numeric, cea mai răspândită formă de violență este cea fizică, cu unele creșteri sau descreșteri ne semnificative. Astfel, în urma fazei I a campaniei „*Familia sănătoasă este familia fără violență*” din 2010, care a avut genericul „*Tu poți avea o viață fără frică*”, la Telefonul de Încredere a fost înregistrat un număr semnificativ de anume astfel de cazuri (*71 la sută*). Pe când în 2011 a fost înregistrat cel mai mic număr de cazuri în care se acuza doar violența fizică, însoțită de cea psihologică (*62 la sută din numărul total de cazuri*).

Această diminuare se pare că este datorată lansării unei alte campanii de sensibilizare ce nu încuraja identificarea numai acestor forme de manifestare a violenței în familie.

În schimb, perioada 2012-2014 se caracterizează printr-o creștere semnificativă a numărului de sunete prin care apelanții invocau din nou acest tip de violență în familie (*mai mult de 80 la sută din numărul total de apeluri*). Această majorare se explică prin reacția publicului larg la cele trei (numerele până la zece se scriu cu litere) spoturi TV difuzate simultan la posturile de televiziune locale, dar și schimbării programului Serviciului, acesta fiind disponibil în acești ani 24 din 24 de ore. De remarcat că în perioada nocturnă au fost înregistrate suficiente cazuri de violență fizică, victimele aflându-se în pericol iminent chiar în momentul apelului.

Figura 16. Dinamica apelurilor conform tipurilor de violență în familie

Violență psihologică

Numărul adresărilor la Telefonul de Încredere din partea persoanelor ce suferă de **violența psihologică** practic s-a dublat în 2011 (32 la sută), comparativ cu 2010 (17 la sută). Acest fapt demonstrează odată în plus impactul pozitiv al fazei a II-a a campaniei, menită să sensibilizeze populația față de noi forme de manifestare a violenței în familie, altele decât cea fizică.

Menținerea numărului relativ stabil de cazuri în care se acuză numai violența psihologică (11 la sută în 2012 și câte 9 la sută în 2013 și 2014) demonstrează gradul în care populația, inclusiv victimele violenței în familie, conștientizează anormalitatea acestui fenomen și manifestă intoleranță la insulte, intimidări, injurii, strigăte, neglijență, gelozie exagerată, șantaj emoțional cu implicarea copiilor, amenințări cu moartea, toate acestea determinându-i să solicite ajutor specialiștilor.

Violență combinată

În afară de combinația dintre violența fizică și psihologică, există și alte forme înregistrate de manifestare a violenței combinate, ceea ce demonstrează odată în plus că scopul final al violenței este exercitarea puterii și controlului asupra victimei, subordonarea acesteia. Multe dintre femeile care au suferit de violență din partea partenerilor au raportat la TÎ diferite forme ale violenței combinate. Astfel, în perioada analizată a fost înregistrat un număr relativ mic de cazuri ce reflectă o combinată de comportamente violente în familie, dar care permite a le încadra în patru subcategorii.

Violență combinată – psihologică, fizică, sexuală

În cinci ani de activitate s-a menținut un procentaj relativ omogen de cazuri ce reflectă violența fizică, psihologică, sexuală ca o combinată: 3% în 2010 și câte 1% în ceilalți 4 ani. De regulă, în astfel de cazuri abuzurile fizice sunt însoțite de violuri maritale, întreținerea relației sexuale cu caracter pervers, prin traducerea în practică a comportamentelor sexuale perverse din filme porno etc. Frica și rușinea le împiedică pe cele mai multe femei să denunțe autorităților astfel de manifestări comportamentale ale partenerilor.

Violență combinată – psihologică, economică

În perioada raportată combinata violență psihologică, însoțită de cea economică, a fost identificată într-un număr mic, dar stabil: câte 1% pentru 2012 și 2014 și câte 2% pentru 2010, 2011, 2013. De obicei, aceste cazuri vizează lipsa accesului la veniturile comune sau chiar la veniturile proprii ale victimei sau la alte resurse importante: hrană, medicamente, educație sau serviciu. În ultimii doi ani s-au înregistrat și cazuri în care agresorul impune victima să restituie datoriile acumulate fără știrea sau acordul ei.

Violență combinată – psihologică, fizică, economică

Au fost înregistrate și cazuri în care impactul abuzului economic și psihologic este intensificat și de abuzul fizic ce-l însoțește.

Cel mai mare număr de cazuri în care se acuză violență combinată (psihologică, fizică și economică) a fost înregistrat în 2010, cu 6 la sută din numărul total de apeluri, urmat de anul 2012, când au fost înregistrate 3 la sută apeluri din această categorie. Cel mai mic număr de cazuri ce reflectă abuz psihologic, însoțit de abuz fizic și economic, a fost înregistrat în 2014 – cu 2 la sută, iar în 2011 și 2013 – câte 1 la sută în fiecare an.

Violență psihologică însoțită de cea sexuală

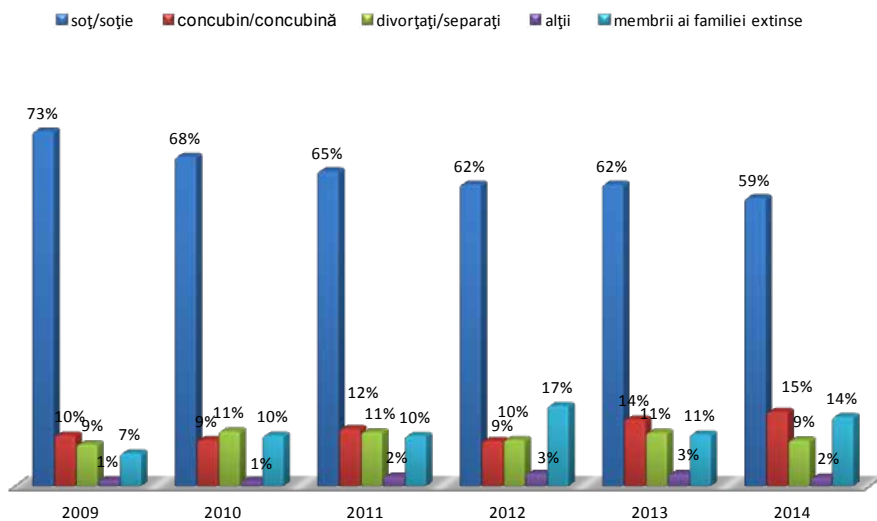
Tipul de violență **psihologică însoțită de cea sexuală** a fost identificată cu câte 1 la sută pe fiecare an raportat, cu excepția anului 2011, când au fost înregistrate 2 la sută cazuri ce reflectă acest tip combinat de abuz. De regulă, aceste cazuri reflectă astfel de comportamente sexuale ca viol marital, impunerea la perversiuni sexuale, impunerea de a întreține relații sexuale sau de a se dezbrăca în fața copiilor, alte comportamente cu conotații sexuale.

Analizând dinamica cazurilor înregistrate, constatăm o diversificare a formelor de manifestare a violenței în familie reclamate de beneficiari. Astfel, dacă inițial în primii doi ani de activitate a serviciului, erau sesizate în special cazurile de violență fizică, ulterior a crescut numărul sesizărilor în care beneficiarii reclamau violența psihologică, economică sau sexuală. Acest fapt se datorează reacției publicului la mesajul celui deal doilea spot social „Nu e normal să credem că violența este o normă”, care încuraja identificarea altor forme de manifestare a violenței în familie, în afară de cea fizică, spot difuzat frecvent în această perioadă la posturile TV și radio.

2.3. Specificul relațiilor dintre subiecții violenței în familie

Analizei calitativă a cazurilor înregistrate la TÎ constată că în ceea ce privește tipul de relație dintre victimă și agresor se mențin aproximativ aceleași valori numerice pentru toată perioada raportată (vezi figura 17). Astfel, din datele declarate în cazul solicitărilor telefonice cu referire la relația victimei cu agresorul, pe primul loc se află **căsătoria** (aproximativ 60 la sută din totalul cazurilor înregistrate), urmată de alte forme de uniune consensuală (aproximativ 40 la sută). Totodată, se remarcă o similitudine între valorile numerice înregistrate pentru **concubinaj** și **divorț**.

Figura 17. Dinamica apelurilor în dependență de persoana ce produce violența în familie

Principala cauză a continuării violenței este faptul că foștii parteneri, deși divorțați, continuă să locuiască împreună date fiind dificultățile financiare, fapt ce împiedică beneficiarele să finalizeze procesul de partaj al averii comune sau să-și găsească o altă locuință (3.083 cazuri înregistrate în perioada raportată).

Într-un număr considerabil de cazuri, violența continuă chiar și atunci când soții sunt **divorțați** și locuiesc separat (*534 cazuri înregistrate*), agresorul vizitând frecvent domiciliul victimei. Violența se manifestă, de regulă, prin vizite nocturne în stare de ebrietate, abuzuri fizice în stradă, tendințe de a locui/vizita fosta casă fără voința beneficiarei, hărțuire psihologică la domiciliu sau la telefon. Tot în cazul celor divorțați sunt identificate și cazuri în care copilul minor este folosit cu scopul de a se răzbuna pe victimă: refuzul de a întoarce copii fostei soții și impunerea acesteia de a plăti pensia de întreținere, deși nu s-a stabilit prin judecată tutela asupra copiilor minori.

Pe parcursul celor cinci ani au fost înregistrate și cazuri în care agresorul nu este partenerul de viață, ci o **rudă** a victimei. Din această categorie fac parte *nurorile/ginerii, cumnații, buneii, frații, nepoții, fiica/fiul sau chiar unul din părinți*. O creștere a cazurilor cu implicarea rudelor a fost sesizată în anii 2012 și 2014 când s-au înregistrat 17 la sută, respectiv 14 la sută de apeluri din această categorie.

Cel mai mic număr de solicitări telefonice s-a înregistrat în cazurile în care agresorul este fost concubin, ex-iubit sau amant, încadrat pentru comoditate în categoria **Alții** (*de la 1 la 3 la sută din toate cazurile înregistrate anual.*)

2.4. Aspecte specifice ale manifestării violenței în familie

2.4.1. Specificul violenței în familie cu implicarea minorilor

În perioada 2009-2014, atât în categoria **Altele**, cât și în cazurile de violență în familie sunt înregistrate cumulativ **2.548 cazuri** în care copiii au suferit de diverse forme de violență sau abuz. În *Tabelul 2* sunt prezentate mai multe detalii privind tipurile de cazuri de violență în familie cu implicarea copiilor.

Tabelul 2. Tipuri de cazuri de violență cu implicarea minorilor

Tipuri de cazuri de violență în familie cu implicarea minorilor	2009-2010	2011	2012	2013	2014	Total
	Număr de cazuri					
<i>Violență în familie cu implicarea indirectă a minorilor (martori)</i>	459	335	273	358	695	2.120
<i>Violență în familie cu implicarea directă a minorilor (victime)</i>	61	83	28	31	29	232
<i>Violență în familie exclusiv față de minori</i>	5	12	17	8	28	70
<i>Abuz sexual față de minori</i>	2	6	9	5	6	28
<i>Exploatarea sexuală comercială a copiilor</i>	2	2	-	1	1	6
<i>Abuz fizic față de minori în afara familiei</i>	1	3	-	3	14	21
<i>Încălcarea drepturilor minorilor în instituții de învățământ</i>	2	2	1	2	2	9
<i>Conflict părinți - copii minori</i>	8	9	2	7	10	36
<i>Încălcarea drepturilor minorilor în cadrul familiei</i>	3	6	2	3	12	26
Total	543	458	332	418	797	2.548

În perioada analizată, în **3.812** cazuri de violență în familie față de femei a fost menționată și implicarea minorilor. În această ordine de idei, putem presupune că în realitate numărul acestor copiilor ar putea fi mai mare.

1. Violență în familie cu implicarea indirectă a minorilor (martori)

Din cele **3.812** de cazuri de violență fizică în familie față de femei, în 55 la sută (**2.120** de cazuri) ***copiii sunt menționați ca fiind martori ai violenței***. În anul 2014 au fost înregistrate cele mai multe cazuri (**695**) în care copii sunt martori ai violenței, iar în anul 2012 au fost înregistrate cele mai puține asemenea cazuri (**273**).

2. Violență în familie cu implicarea directă a minorilor (victime)

În 6 la sută din cele **3.812** de cazuri, **copiii sunt subiecți direcți ai violenței**, ceea ce constituie **232** de cazuri. Aceste **cazuri** se caracterizează prin faptul că, pe lângă parteneră, **abuzului fizic** sunt supuși și copiii minori din familie. În 2010 au fost înregistrate **61** de cazuri, număr considerabil mai mic în comparație cu 2011, când au fost înregistrate **83** de cazuri. În următorii trei ani numărul cazurilor din această categorie a rămas relativ constant, oscilând în jurul a **30** de cazuri.

De regulă, în astfel de cazuri se invocă aplicarea violenței fizice, dar în ultimii ani s-a mărit considerabil numărul adresărilor pe cazuri de violență psihologică. În astfel de cazuri copii minori servesc drept instrument pentru agresor de a-și impune controlul și puterea asupra partenerei de viață. În alte cazuri violența psihologică se manifestă prin insulte/intimidări sau interzicerea de a locui cu celălalt părinte, privarea de anumite activități benefice creșterii și dezvoltării copilului. Și toate acestea doar cu scopul de a-și impune autoritatea în fața minorului.

În alte 11 cazuri, apelanții au comunicat despre acte de abuz sexual față de minori, produse în sânul familiei, solicitând intervenția noastră imediată.

3. Violență în familie exclusiv față de minori

În perioada raportată au fost înregistrate **70** de cazuri de violență în familie exclusiv față de copii. Dinamica acestei categorii de cazuri este una instabilă, caracterizându-se prin creșteri și descreșteri. Astfel, dacă în 2010 au fost înregistrate numai **5** cazuri, în 2011 numărul cazurilor în care abuzul este exclusiv sau preponderent asupra minorului s-a majorat, constituind **12** cazuri de violență. În 2012 s-au înregistrat **17** cazuri de abuz exclusiv asupra minorului, comparativ cu **8** cazuri în 2013; în 2014 numărul cazurilor din această categorie atinge cote numerice maxime, înregistrându-se **28** de cazuri.

Victimele au fost fete și băieți cu vârsta cuprinsă între 5 și 17 ani, copii supuși abuzului fizic sau sexual din partea părinților, fratelui, soțului, bunecilor, iubitului, tatălui, mamei solitare. Solicitarea de a interveni în astfel de cazuri vine de la diferite categorii de apelanți: vecini, grupuri profesionale, membri ai familiei extinse sau însăși victima minoră.

În urma analizei cazurilor de abuz în familie exclusiv față de copii, se disting câteva trăsături ale minorilor victime. De precizat că majoritatea victimelor au între 7-17 ani, deși există cazuri de victime aflate sub limita de șapte ani. Cele mai multe victime provin din mediul rural. Situația victimelor care provin din mediul urban se caracterizează printr-o gamă de lipsuri: lipsa spațiului locativ, lipsa resurselor materiale ș.a. În cea mai mare parte dintre cazuri victimele aparțin unor familii dezorganizate, unde ori mama ori tatăl sunt absenți (prin deces, divorț, abandon, plecarea temporară la muncă în străinătate sau în altă localitate). Pe de altă parte, prezența în familie a unui tată vitreg sporește riscul ca victima să fie abuzată, în special sexual.

A fost înregistrat și un număr considerabil de cazuri de abuz față de minori în care, deși sunt prezenți ambii părinți, copii sunt neglijăți, aceștia deseori lipsind de la școală sau grădiniță. E vorba de familiile în care părinții, fiind ambii consumatori de alcool, sunt violenți între ei, dar și cu copiii lor.

4. Abuz sexual față de minori

În perioada de referință au fost înregistrate și **28** de cazuri ce reflectă abuzul sexual față de minori. Dacă în 2010 numărul unor astfel de cazuri este foarte mic (**2 cazuri înregistrate**), în următorii ani a crescut numărul adresărilor ce raportează abuzul sexual față de minori (câte **6 cazuri** în 2011 și 2014, **9 cazuri** în 2012 și **5 cazuri** în 2013). Victimele abuzului sexual sunt minori cu vârste cuprinse între de 5 și 17 ani, atât fete, cât și băieți. În calitate de agresor au fost raportați consăteni, membri ai familiei extinse, tatăl sau chiar semenii victimelor.

Cazurile de abuz sexual față de minori sunt sesizate, de regulă, de

către părinți, vecini, grupuri profesionale sau însăși victimă.

5. Exploatarea sexuală comercială a copiilor

În perioada 2009-2014 au fost înregistrate **6 cazuri** ce reflectă fenomenul exploatarei sexuale comerciale a copiilor, unul dintre cei mai mici indici. De regulă, în astfel de cazuri membrii familiei (**3 cazuri**), vecinii (**1 caz**) sau grupurile profesionale (**2 cazuri**) solicită informare și orientare sau chiar intervenția specialiștilor în vederea acordării asistenței necesare sau solicită organizarea audierii copilului victimă în camera specializată de audiere a copilului a Centrului Internațional „La Strada”.

6. Încălcarea drepturilor minorilor în instituțiile de învățământ

În cinci ani de activitate a Telefonului de Încredere al Centrului Internațional „La Strada” au fost sesizate în total 9 cazuri de violență față de minori în instituțiile de învățământ din partea educatorilor sau cadrelor didactice. De regulă, este vorba despre sesizări venite din partea părinților care își doresc pedepsirea acestora.

7. Conflict părinți - adolescenți minori

În aceeași perioadă dinamica cazurilor ce reflectă conflictele părinți-minori se arată a fi una relativ constantă: **8 cazuri** în 2010 și **9 cazuri** în 2011; după o excepție în 2012, când numărul unor astfel de cazuri s-a redus semnificativ, înregistrându-se doar **2 cazuri**. În anii următori se înregistrează o creștere, revenindu-se aproximativ la același nivel: **7 cazuri** în 2013 și **10 cazuri** în 2014, numărul total în perioada analizată ajungând la **36 de cazuri**.

Caracteristic pentru asemenea situații este că părinții sau bunicii solicită consultații psihologice în scopul ameliorării relației cu copilul, solicitând strategii comportamentale în vederea depășirii crizei adolescente, care se manifestă prin negație, fugă de acasă, dorința de a păstra o relație neacceptată de părinți, consum demonstrativ de substanțe narcotice.

8. Încălcarea drepturilor minorilor în cadrul familiei

II. Fenomenul violenței în familie prin prisma Telefonului de Încredere

În perioada 2009-2014 au fost înregistrate 26 de cazuri ce atestă încălcarea drepturilor minorilor în cadrul familiei - anual 2-3 cazuri, cu excepția anilor 2011 și 2014, când au fost înregistrate 6 cazuri, respectiv 12 cazuri în această categorie.

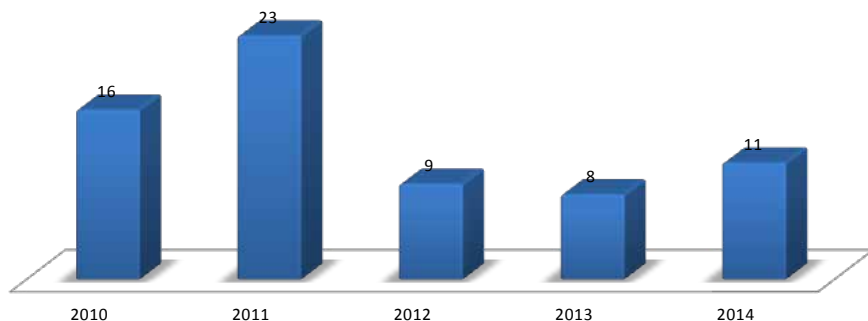
Dacă cele 3 cazuri de încălcare a drepturilor minorilor în 2010 se refereau mai mult la aspecte juridice (pensie alimentară, regimul de vizite), în 2011 cele 6 cazuri din această categorie s-au referit mai mult la aspectul emoțional al relațiilor părinte-copil. Astfel de cazuri nu pot fi calificate ca acte de violență, dar pot evolua ușor în violență în familie dacă înregistrează continuitate. De regulă, încălcarea drepturilor se manifestă prin situații de tipul: părintele încalcă regimul de vizite a copilului; tatăl nu este de acord cu hotărârea judecătorească de a oferi custodia copilului mamei din cauza comportamentului ei indecent; mama nu are grijă de copil din cauza situației financiare nesatisfăcătoare sau a consumului de alcool; rudele apropiate acuză iresponsabilitate și imaturitate în creșterea copiilor; părintele alcoolic își neglijează copilul etc.

2.4.2. Particularitățile violenței în familie în cazul căsătoriilor mixte

În anii raportați la Telefonul de Încredere au fost înregistrate **67 apeluri** ce vizează violența în familie în cadrul căsătoriilor mixte (unul dintre părinți este străin). Dinamica apelurilor pe ani este reflectată în *Figura 18*¹.

1 - În diagramă lipsește anul 2009 dat fiind faptul că serviciul a fost creat la sfârșitul respectivului an, iar apeluri din această categorie nu au fost înregistrate.

Figura 18. Dinamica cazurilor de violență în familie în cadrul căsătoriilor mixte

În 2010, în cele **16 cazuri** de violență în căsătoriile mixte, unul dintre părinți/parteneri reprezenta următoarele țări: Rusia și Ucraina (*câte 6 cazuri*), Turcia (*2 cazuri*), Franța și Tadjikistan (*câte 1 caz*). În 2011 au fost înregistrate cele mai multe apeluri vizând cazuri de violență în căsătoriile mixte, **23** la număr, cetățenia unuia dintre părinți distribuindu-se după cum urmează: Federația Rusă (*9 cazuri*), Turcia, Ucraina și România (*câte 2 cazuri*), Australia, Azerbaidjan, China, Egipt, Grecia, Kazahstan, Pakistan, Suedia (*câte 1 caz*). În următorii doi ani numărul cazurilor din această categorie a scăzut semnificativ. Astfel, în 2012 au fost înregistrate **9 cazuri** cu implicarea unui părinte cetățean străin din Turcia și Ucraina (*câte 2 cazuri*), din Italia, Kârgâzstan, Libia, Mongolia, Federația Rusă (*câte 1 caz*), iar în 2013 au fost înregistrate **8 cazuri** de violență în căsătoriile mixte; în *3 cazuri* soția-victimă era cetățeancă a Federației Ruse, în *alte 3 cazuri* soțul agresor este din Iran, Kârgâzstan și România; într-un caz soția victimă era din Ucraina, iar în altul soțul agresor din Statele Unite ale Americii.

În 2014 această categorie a fost într-o ușoară creștere, înregistrând **11 cazuri**; în 2 dintre ele victima era cetățeană Federației Ruse și Ucrainei; în alte 9 cazuri – cetățeni străini agresori din: România (3 cazuri), Arabia Saudită, Azerbaidjan, Italia, Slovacia, Siria și Turcia (câte 1caz).

Aria geografică în care s-au produs actele de violență în familie

Pe teritoriul Republicii Moldova. Din totalul de **67** de cazuri de violență în căsătoriile mixte înregistrate în perioada raportată, **48** cazuri s-au produs pe teritoriul Republicii Moldova. Într-o serie de cazuri, victimele-femei, în urma căsătoriei cu cetățeni moldoveni, s-au stabilit cu traiul permanent în Republica Moldova. În toate cazurile soțul își impunea puterea și controlul economic, dar aplica și forța fizică. În multe cazuri victimele erau dependente financiar de soț, nu aveau căminul lor propriu, nu aveau susținerea necesară a rudelor și a prietenilor. Deși aveau intenția de a pleca, lipsa susținerii și resurselor nu le permitea să ajungă în țara lor de origine. O altă problemă cu plece peste hotarele țării cu copiii minori.

În alte cazuri agresorii sunt cetățeni străini. Aceștia erau stabiliți în Republica Moldova, neavând sursă proprie de venit, incapabili de a se integra într-o societate străină, sub influența consumului zilnic de alcool își supuneau abuzului partenera care îi și întreținea. Au fost înregistrate și cazuri în care agresorii erau integrați social și realizați profesional. Abuzurile fizice în astfel de cazuri debutau/se intensificau în momentul în care victima declara că refuză să se convertească la religia soțului sau se convertea fără voia lui la altă religie ori rămânea însărcinată.

Peste hotarele Republicii Moldova. În restul **19** cazuri violență în relațiile mixte s-a produs peste hotarele Republicii Moldova. În astfel de cazuri se constata că victimele violenței în familie au reușit să rupă cercul violenței și să părăsească țara în care se aflau. Reîntoarse în țara de origine, conștientizând că există riscul ca partenerul să vină în Republica Moldova, acestea au solicitat de la consultanții Telefonului de Încredere informații privind respectarea/protecția drepturilor părintești în raport cu copiii.

2.4.3. Specificul violenței cu implicarea persoanelor cu grad de vulnerabilitate sporit

Analiza cazurilor înregistrate în cei cinci ani de activitate a Telefonului de Încredere evidențiază și unele particularități în asistența cazurilor cu implicarea persoanelor în etate sau cu deficiențe (handicapuri fizice, deficiențe mintale), atât în ce privește victimele, cât și agresorii. Intervenția și integrarea ulterioară a acestor persoane devine dificilă din cauza specificului personalității subiecților implicați în acte de violență, dar și datorită modului în care persoana este văzută de grupurile profesionale.

- **Victime cu grad de vulnerabilitate sporit (vârstnici și persoane cu dizabilități)**

În perioada raportată, în **207** de cazuri victimele au fost persoane de vârsta a treia, iar în **100** de cazuri victima a acuzat deficiențe psihologice și în **223** de cazuri – afecțiuni somatice. De precizat că victimele din această categorie prezintă un grad sporit de vulnerabilitate – afecțiunile fizice implică îngrijire specială, care de cele mai multe ori nu poate fi asigurată de familia extinsă sau autoritățile locale (lipsa sau insuficiența lucrătorilor sociali). Capacitatea de a îndeplini cerințele firești ale vieții scade considerabil, iar veniturile de care dispun nu asigură satisfacerea nevoilor personale.

- **Agresori cu grad de vulnerabilitate sporit (vârstnici și persoane cu dizabilități)**

Dificultăți specifice apar și în asistența cazurilor cu implicarea agresorilor de vârsta a treia (**145**) sau cu probleme somatice, inclusiv locomotorii (**89** de cazuri) sau diagnoză psihiatrică (**152** de cazuri). În aceste cazuri se observă agravarea unor accentuări de personalitate sau chiar a manifestărilor psihopatologice, victimele violenței aflându-se în condiții de risc sporit pentru viața lor. De mai precizat că jumătate dintre persoanele înregistrate în această categorie, atât victime, cât și agresori cu un grad de handicap sunt vârstnice, dependente sau semi-dependente de ceilalți membrii ai familiei.

▪ **Intervenția organelor competente în cazurile de violență cu implicarea persoanelor cu grad de vulnerabilitate sporit**

Una dintre deficiențele care pot fi imputate ca sistematice în cazul intervenției grupurilor profesionale în cazurile de violență cu subiecți cu grad de vulnerabilitate sporit este superficialitatea cu care sunt identificate și evaluate nevoile acestei categorii, având în vedere particularitățile psihologice ale acestora, dar și contextul socioeconomic în care trăiesc.

În astfel de cazuri, organele de drept ar trebui să numească o expertiză și să stabilească dacă persoana, care în urma unei **tulburări psihice** (boli mintale sau deficiențe mintale) nu poate conștientiza sau dirija acțiunile sale, poate fi declarată de către instanța de judecată ca incapabilă sau capabilă și, în funcție de aceasta, agresorul fie este tras la răspundere penală sau contravențională, fie este internat într-o instituție psihiatrică pentru a beneficia de tratamentul medicamentos corespunzător diagnozei.

Analiza cazurilor de acest tip a arătat că în practică, pentru a evita această procedură complicată și de durată, cu implicarea mai multor grupuri profesionale abilitate, colaboratorii organelor de poliție declară că nu au mecanisme legale de acțiune sau afirmă că nu sunt locuri disponibile în instituția medicală specializată.

La fel se întâmplă și în cazul în care agresorii prezintă **deficiențe fizice**. Reprezentanții organelor de drept dominați de unele stereotipuri personale (milă, compasiune), nu întreprind nimic, lăsând în continuare victima expusă pericolului. Și aceasta în condițiile în care legea nu prevede nici o excepție pentru a trage la răspundere persoanele cu deficiențe locomotorii sau alte deficiențe de ordin fizic pentru fapta comisă. În sensul tragerii la răspundere, legea prevede excepții în mod expres în cazurile minorilor sau a persoanelor declarate incapabile.

Intervenția în astfel de cazuri devine deficitară nu doar datorită stereotipurilor personale ale reprezentanților organelor de drept, dar și datorită faptului că statul nu asigură existența unor servicii corespunzătoare pentru această categorie specifică de agresori familiari. De precizat că astfel de agresori au nevoie de asistență specifică, însă în prezent statul nu dispune de mecanisme necesare pentru ca reprezentanții organelor de drept să-și exercite atribuțiile de serviciu, dat fiind că numărul internatelor psihoneurologice este insuficient, numărul locurilor disponibile pentru plasarea/izolarea agresorilor este limitat. Asistența în astfel de cazuri se reduce la contravenții administrative sau muștrări verbale. Acestea însă nu asigură victima contra pericolelor pentru viața și sănătatea ei.

2.4.4. Impactul consumului de alcool și droguri asupra producerii violenței în familie

- **Consumul de alcool și impactul lui asupra fenomenului violență în familie**

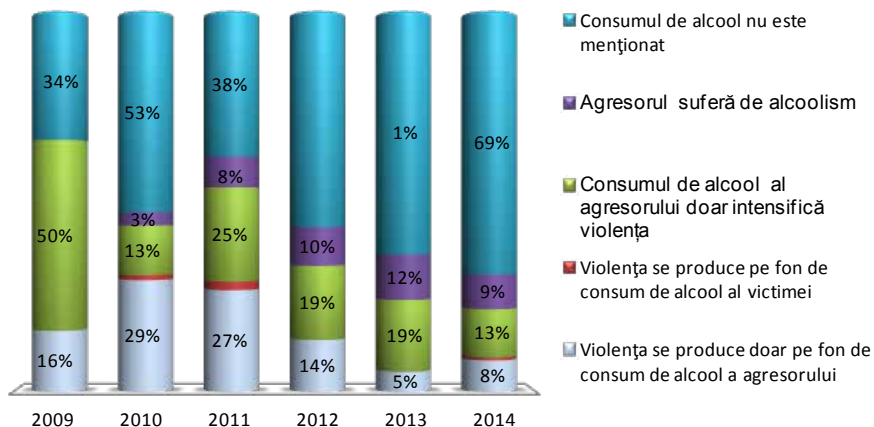
Analiza calitativă a cazurilor înregistrate la Telefonul de Încredere pe parcursul anilor 2009-2014 relevă atât cazuri în care consumul de alcool nu influențează producerea violenței în familie, cât și cazuri în care violența se produce sub influența alcoolului (vezi Figura 19). Astfel, în **1.691** de cazuri, ceea ce constituie 44 la sută din numărul total al cazurilor înregistrate, apelantul menționa prezența unor dependențe la victimă sau la agresor.

Din totalul dosarelor unde este invocat consumul de alcool, într-un număr semnificativ **violența se produce doar pe fondul consumului de alcool** din partea agresorului. Cel mai mare număr de cazuri din această categorie a fost înregistrat în 2011 (29%) și în 2012 (26%). În ultimii doi ani numărul acestor cazuri s-a diminuat considerabil, ele constituind **5% în 2013 și 8% în 2014**.

Analiza acestui tip de cazuri demonstrează că într-un număr considerabil **consumul de alcool doar intensifică violența**. Cel mai mare număr de cazuri din această categorie a fost înregistrat în

2011, constituind 24%. Într-un număr ne semnificativ de apeluri beneficiarele afirmă că **agresorul suferă de alcoolism** (de la 3% până la 12%).

Figura 19. Impactul consumului de alcool asupra producerii violenței în familie

Interesant este faptul că din totalul cazurilor de violență în familie înregistrate în cinci ani de activitate, în **2.125** de cazuri **nu este specificat impactul consumului de alcool** asupra violenței în familie.

- **Consumul de droguri și impactul lui asupra fenomenului violenței în familie**

În anii 2010-2013 apelanții au acuzat acte de violență din partea **agresorilor dependenți de droguri** (câte *1 la sută* pentru fiecare an raportat). În perioada raportată a fost înregistrat și un număr relativ mic de cazuri în care este menționată **dependența victimei de alcool sau substanțe narcotice**, ca o strategie de refugiu din mediul violent în care trăiește. Astfel, în *3 la sută* din cazuri este menționat consumul de alcool și în *2 la sută* este menționat consumul de droguri de către victimă.

O categorie aparte de agresori sunt abștinenții sau/și foștii alcoolici – câte 1 la sută pe fiecare an raportat, cu excepția anilor 2012-2013, când nu a fost înregistrat niciun caz din această categorie. Într-un număr neșemnificativ au fost menționați și agresorii care, deși nu fac abuz de alcool, manifestă un comportament la fel de violent (câte 1 la sută pentru 2011 și 2013).

Totuși, din mărturiile apelanților se poate deduce că alcoolul nu este o cauză a declanșării episoadelor violente, ci doar un factor favorizant.

- **Intervenția organelor competente în cazurile de violență în familie generate de consumul abuziv de alcool**

Cazurile de violență în familie cu implicarea agresorilor dependenți de alcool reclamă o abordare specifică. Înșă profesioniștii abilitați să intervină în asemenea cazuri de cele mai multe ori declară că nu au pârghii legale de a impune persoanele să facă o consultație la medicul specialist pentru a stabili gradul de dependență alcoolică, chiar dacă agresorii încalcă ordinea publică sau provoacă leziuni corporale membrilor familiei. De regulă, agresorilor dependenți de alcool li se aplică doar contravenții administrative și sunt luați la evidență ca scandalagii în familie. O analiză mai în detalii a cazurilor și a asistenței acordate anterior denotă că organele de drept cunosc că procedura obligării la testare și tratament narcologic este reglementată de *Legea nr. 713 privind controlul și prevenirea consumului abuziv de alcool, consumului ilicit de droguri și de alte substanțe psihotrope*.² Mai mult decât atât, beneficiarele și organele de drept mărturisesc că procedura impunerii la tratament în baza acestei legi este una complicată și ineficientă.

2 - Legea nr. 713 privind controlul și prevenirea consumului abuziv de alcool, consumului ilicit de droguri și de alte substanțe psihotrope din 06.12.2001, publicată în Monitorul Oficial, nr. 36-38 din 14.03.2002, art. 208.

III. Specificul asistenței oferite la Telefonul de Încredere

3.1. Prezentarea generală și evoluția serviciilor oferite la Telefonului de Încredere

În cinci ani de activitate, Telefonul de Încredere **0 8008 8008** a reușit să se impună ca o verigă importantă în sistemul național de asistență în domeniu. Acest tip de serviciu este destinat victimelor violenței în familie, membrilor comunității, dar și grupurilor profesionale din sfera respectivă. Personalul calificat oferă consultații pentru toate cazurile de violență în familie. Serviciul este gratuit, disponibil 24 din 24 de ore, inclusiv de la telefonul mobil și este funcțional pe întreg teritoriul Republicii Moldova.

Datorită nevoilor specifice ale beneficiarilor, dar și a evoluției sistemului de asistență din țară, serviciul și-a extins mandatul pe parcursul anilor. Astfel, dacă inițial oferea doar consultații psihologice, informare și orientare în situații de criză și facilita accesul beneficiarilor la alte servicii existente în domeniu, din primăvara anului 2010 consultanții Telefonului de Încredere oferă și consultații juridice primare (informații privind procedura de divorț, partajul averii, dreptul asupra copiilor, informații privind Ordonanța de protecție etc.).

3.2. Asistență acordată victimelor violenței în familie înainte de a apela la Telefonul de Încredere

Înainte de a analiza tipurile de asistență solicitate și acordate beneficiarilor Telefonului de Încredere, este important să se precizeze că o bună parte din victimele violenței în familie care au apelat la TÎ beneficiaseră anterior de asistență corespunzătoare din partea organelor de drept, APL, medici, asistenți sociali sau în cadrul unor centre specializate existente în republică. Astfel, după structurile la care victima s-a adresat anterior, locul întâi îl dețin organele de poliție. Acest lucru se datorează faptului că, în conformitate cu prevederile legale, reprezentanții Inspectoratelor de Poliție au un rol decisiv în combaterea și prevenirea violenței în familie.

După organele de poliție, alte două categorii importante de profesioniști la care au apelat anterior victimele violenței în familie sunt procurorii, judecătorii și medicii.

Cele mai puține adresări din partea beneficiarilor au fost la Centrele specializate de asistență, fapt explicat prin numărul relativ mic al acestora, capacitatea redusă, procedura complexă la care este supusă victima violenței în familie pentru a deveni beneficiarul acestor Centre, dar și stereotipurile de care este dominată victima în cazul în care apare necesitatea de a părăsi gospodăria, copiii și a fi cât mai departe de agresor.

În același timp, o bună parte din beneficiare afirmă că Telefonul de Încredere este primul serviciu la care au apelat pentru informare și orientare. Cele mai dese motive invocate de victimele care nu s-au adresat după ajutor sunt frica și rușinea. Frica are mai multe dimensiuni – frica de agresor, frica de a nu amplifica ulterior actele de violență din partea agresorului, teama că partenerul îi va lua copii minori, frica de a nu dăuna carierei viitoare a copiilor prin faptul că va apela la organele de drept, teama că agresorul va distruge bunurile comune, amenințând că va da foc la gospodărie etc. Generatorul sentimentului de rușine a victimelor violenței în familie sunt de obicei membrii comunității, proprii copii, familia extinsă sau chiar reprezentanții grupurilor profesionale.

Alte motive care determină victimele să mențină cercul violentei până în momentul apelului la Telefonului de Încredere au fost speranța că agresorul se va schimba în timp, iertarea partenerului și dorința de a reface relația cu acesta, sentimentele de culpă față de agresor sau chiar justificarea comportamentului abuziv. O altă categorie de victime se gândesc că fără ele partenerii se vor pierde în viață, nu se vor descurca fără ajutorul lor. Unele beneficiare cred că este inutil de a schimba ceva și orice efort din partea lor de a apela la ajutor și a rupe cercul violenței se va solda cu eșec sau chiar agravarea situației în care se află. Altele sunt gata să îndure orice, doar ca să-și păstreze familia și gospodăria la care au muncit o viață, chiar dacă relația cu partenerul este una foarte violentă și trăiesc permanent în tensiune și pericol.

O altă categorie de beneficiare invocă drept motiv de a nu apela la autorități lipsa resurselor financiare, lipsa unui loc de muncă stabil, lipsa unui spațiu locativ sau lipsa surselor pentru a intenta un proces de divorț, precum și lipsa susținerii din partea familiei extinse sau a prietenilor.

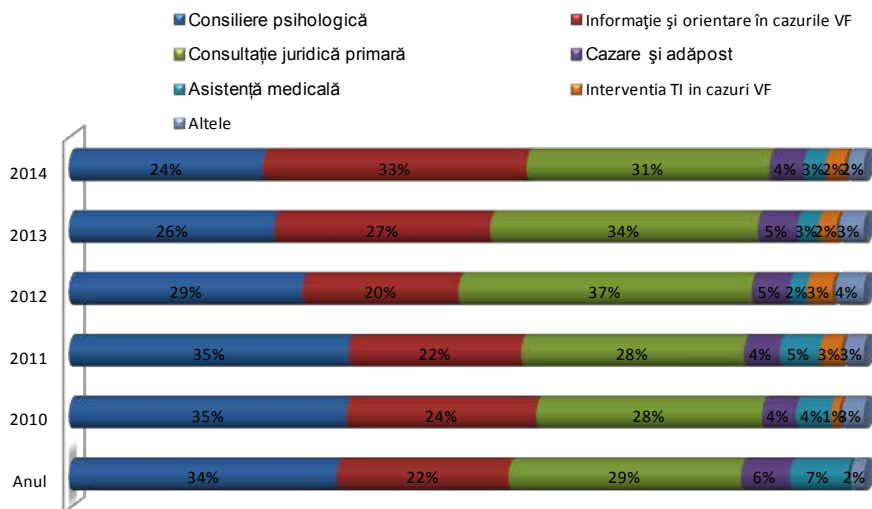
Indiferent de asistența oferită anterior de alte grupuri profesionale și de prejudecățile victimelor violenței în familie ce le fac să fie inactive, consultanții Telefonului de Încredere sunt acei care oferă beneficiarilor un dialog bazat pe încredere, susținere, acceptare necondiționată, informare și orientare. Informația este totdeauna confidențială și anonimă, iar intervenția și acțiunile ulterioare ale consultantului sunt decise numai împreună și cu acceptul beneficiarului implicat direct în cazul de violență în familie.

3.3. Tipurile de asistență solicitată la Telefonul de Încredere

Analiza asistenței solicitate la Telefonul de Încredere reflectă nevoile beneficiarilor, nevoi ce au rămas relativ constante pe întreg parcursul perioadei analizate (vezi Figura 20):

- consultație juridică primară – de la 28% până la 31%;
- consiliere psihologică – de la 24% până la 35%;
- informare și orientare în cazurile de violență – de la 20% până la 33%;
- cazare și adăpost temporar – câte 4% pentru 2010, 2011 și 2014, dar și câte 5% pentru 2012 și 2013;
- asistență medicală, inclusiv tratament de dezascoolizare – de la 2% până la 5%;
- solicitarea de a soluționa cazurile de violență în familie în numele subiecților, fără implicarea directă a apelantului – de la 1% până la 3%.

Figura 20. Dinamica apelurilor conform necesităților abonaților în cazurile de violență în familie

Telefonul de Încredere și acordată beneficiarilor.

3.3.1. Tipurile de consultații telefonice acordate la Telefonul de Încredere

Consultație juridică primară

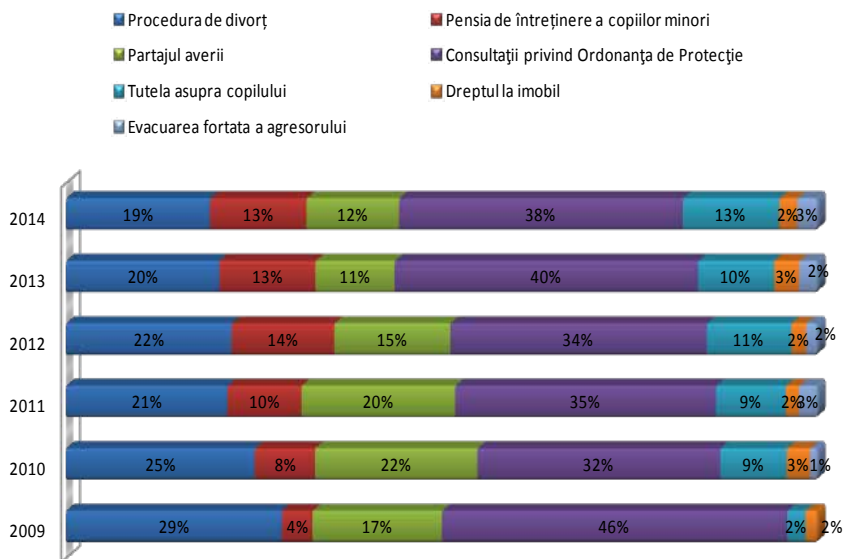
Consultația juridică primară a constituit cel mai des tip de asistență solicitat în cei cinci ani de activitate a Telefonului de Încredere (vezi Figura 21). Astfel, din totalul cazurilor în care a fost solicitată consultație juridică, cele mai multe informații au fost acordate la subiectul privind procedura de obținere a Ordonanței de protecție (de la 32% până la 46%), aceasta fiind urmată de:

- procedura de divorț (de la 19% până la 25%);
- pensia de întreținere a copiilor minori (de la 8% până la 14%);
- partajul averii (de la 12% până la 22%);
- tutela asupra copiilor (de la 9% până la 13%);
- dreptul la proprietate (2% sau 3% în fiecare an

raportat);

- evacuarea forțată a agresorului (de la 1% până la 3%).

Figura 21. Dinamica apelurilor în funcție de specificul consultației juridice

l

În timpul consilierii telefonice apare deseori necesitatea de a informa victimele violenței în familie despre existența și mecanismul de aplicare a Legii nr. 45-XVI cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie.

Analiza arată că în ultimii doi ani de activitate a crescut considerabil numărul persoanelor care cunosc această lege sau chiar au beneficiat de protecția pe care o oferă legea respectivă. Acest fapt poate fi rodul campaniilor de informare a populației, inclusiv prin intermediul surselor media, instruirii grupurilor profesionale abilitate prin lege să acționeze în cazurile de violență în familie, dar și a implicării mai active a organelor de drept.

Procedura de divorț sau desfacerea căsătoriei

Fiind puțin instruite juridic, victimele violenței în familie deseori consideră că nu pot divorța numai pentru că soțul este împotriva sau că taxa de stat în cazul desfacerii căsătoriei este mare ori că va pierde copiii etc. Totodată, nefiind informate despre existența serviciilor de asistență juridică garantată de stat sau de posibilitatea de a apela pentru asistență juridică gratuită la juriștii care activează în cadrul organizațiilor neguvernamentale din domeniul prevenirii violenței în familie, multe dintre beneficiare apelează la serviciile avocaților privați pentru serviciile cărora sunt nevoite să achite sume mari de bani.

Pensia de întreținere a copiilor minori

O categorie de beneficiari solicită informații privind pașii necesari de întreprins în cazul nerespectării hotărârilor instanțelor de judecată de a achita la timp pensia de întreținere pentru copiii minori. Multe dintre beneficiare au reclamat datorii mari acumulate la achitarea pensiei de întreținere, acuzând neimplicarea sau implicarea insuficientă a executorilor judecătorești privind impunerea agresorilor să execute deciziile instanței de judecată.

O altă categorie de beneficiari solicită informații privind posibilitatea de a mări quantumul pensiei de întreținere a copiilor minori în condițiile în care tatăl copiilor nu este angajat în câmpul muncii sau are un salariu oficial foarte mic.

Partajul averii

În procesul de divorț, în special în încercarea de a face partajul averii, victimele violenței în familie întâmpină dificultăți greu de înlăturat. Astfel, un proces de partaj al averii necesită resurse financiare considerabile, cheltuieli din partea victimei care nu pot fi acoperite decât de persoana care inițiază această procedură și care, ulterior, va fi beneficiarul direct al bunurilor materiale revendicate. Totodată, mulți agresori amenință că, în caz de divorț, va lăsa victima fără avere sau casă, deși în numeroase cazuri el este cel care nu are niciun drept asupra imobilului, victima violenței în familie intrând în posesia acestuia printr-un act de moștenire.

Există și cazuri în care, chiar dacă și se face partajul averii, foștii soți continuă să locuiască în aceeași casă, în aceeași ogradă, actele de violență continuând.

Tutelă asupra copiilor/stabilirea domiciliului copiilor minori

În familiile în care este prezentă violența și în care sunt copii minori crește riscul ca cercul violenței să se mențină. De regulă, în astfel de cazuri agresorul folosește propriii copii ca instrument de manipulare a victimei cu scopul de a menține puterea și controlul asupra acesteia. Apar amenințări că i se vor lua copii, că nu va avea acces la ei, agresorul alegând această strategie abuzivă în special în cazurile în care victima nu este proprietară de imobil, nu are resurse financiare suficiente, este economic dependentă sau are intenția de a pleca peste hotare cu copii.

Evacuarea forțată a agresorului/dreptul la proprietate

În consultațiile telefonice au fost identificată și necesitatea de a oferi informații beneficiarii privind procedura de expulzare forțată a agresorului care refuză să părăsească locuința, deși nu are drept de proprietate asupra imobilului în care locuiește împreună cu victima.

Consiliere psihologică

Pe parcursul celor cinci ani de activitate din numărul total de femei asistate de Telefonul de Încredere de la 24 la sută până la 35 la sută din numărul total de beneficiare au primit consiliere psihologică telefonică . Consilierea psihologică se adresează anume persoanelor aflate într-o situație de impas în scopul soluționării situației de criză familială. În cadrul convorbirii telefonice sunt foarte importante stabilirea contactului cu beneficiara și formarea unei alianțe bazate pe încredere, respect și responsabilitate.

Specificul beneficiarelor Telefonului de Încredere este că acestea adesea refuză să vorbească sau sunt reticente în a vorbi despre problema lor. De aceea utilizarea tehnicilor de comunicare și explicarea cu răbdare și claritate a drepturilor legale ale victimei violenței și a resurselor existente fac ca femeia să aibă o atitudine

pro-activă. Consilierea telefonică se bazează pe empatie, echilibru, ascultare activă, întrebări scurte, claritate și precizie.

Obiectivul principal al consilierii psihologice la telefon este colectarea de date privind siguranța actuală a beneficiarei. De regulă, consultanții identifică actul/actele de violență care au făcut ca femeia să se adreseze pentru suport, analizează dinamica violenței, severitatea și frecvența actelor de violență, contextul în care s-a produs, cine este agresorul și relațiile dintre acesta și victimă, prezența copiilor și identificarea actelor de violență asupra copiilor, evaluarea siguranței imediate a victimei mature și a copiilor. În cadrul consilierii contează mult trecerea în revistă a măsurilor pe care victima le-a luat deja sau le va lua pentru a fi în siguranță și înregistrarea lor.

În cazul în care se identifică nevoia victimei de a beneficia de psihoterapie calificată, aceasta este reorientată către psihologi și psihoterapeuți care au experiență de lucru cu asemenea categorii de persoane.

Informare și orientare în cazurile de violență în familie

În cinci ani de activitate acest tip de asistență a înregistrat o creștere permanentă. Astfel, dacă în primii ani de activitate numărul beneficiarilor ce au fost informați și orientați constituia *20-24 la sută*, în 2013 a constituit deja *27 la sută*, iar în 2014 această cotă ajunge până la *33 la sută*.

Consultanții de la Telefonul de Încredere oferă victimelor informații privind modurile de apărare față de agresor: ruperea contactului cu el, schimbarea domiciliului, schimbarea modurilor de transport, schimbarea numărului de telefon etc. De mare utilitate este informarea victimei despre drepturile ei, despre modul în care legile și instituțiile statului și comunitatea apără femeia-victimă a violenței în familie. Aceste informații sunt prezentate în mod clar și fără echivoc. La fel de utile sunt informațiile despre resursele existente în regiuni pentru victimele violenței, precum și despre Centrele de plasament, Centrele de criză, serviciile pentru copii

acestora, despre ONG-urile preocupate de apărarea victimelor violenței în familie, informații privind posibilitatea de a beneficia de asistență juridică garantată de stat, coordonatele specialiștilor/instituțiilor ce oferă consiliere psihologică. La toate acestea se adăugă și numărul de telefon al Inspectoratului de Poliție de la locul de trai al victimei. Dacă persoana alege să rămână în mediul violent, consultantul împreună cu victima întocmesc un plan de siguranță.

Cazare și adăpost

Domeniul prevenirii violenței în familie necesită multe servicii pentru victimele acestui fenomen întru a sprijini și oferi soluții pentru nevoile femeilor și copiilor lor. Faptul că există o lege specială și alte acte normative este un lucru foarte important, dar acestea nu pot să înlocuiască importanța serviciilor prestate de Centrele de plasament pentru femei. Astfel, deși în Republica Moldova există deja de 6 ani protecția oferită de cadrul legal, Centrele de plasament sunt în continuare cele mai solicitate de beneficiari. Această necesitate se menține, deoarece nu toate victimele doresc să apeleze la poliție și să scrie plângere, ci preferă să meargă într-un adăpost și să stea acolo cât timp este necesar sau posibil.

În același timp, femeile cu risc crescut de victimizare au nevoie de siguranță pe timpul procesului de divorț, deoarece statul nu le oferă protecție. Un număr mic de femei nu doresc să mai stea în locuința lor, dar au nevoie de o locuință temporară până își găsesc un domiciliu stabil. Astfel, în perioada raportată au fost înregistrate câte 4 *la sută* pentru 2010, 2011 și 2014 și câte 5 *la sută* pentru 2012 și 2013 din beneficiare care solicitau adăpost temporar.

De regulă, victima poate fi plasată într-un Centru de la 2-3 zile până la 1-6 luni, în funcție de situație. Pe parcursul aflării victimei în Centru, consultantul de la Telefonul de Încredere o contactează periodic pentru a afla cum evoluează procesul de recuperare psihoemoțională, care este starea ei de sănătate, a beneficiat sau nu de asistență juridică sau de asistență pentru a-și găsi un loc de muncă etc.

Asistență medicală

Pe parcursul perioadei raportate au fost înregistrate și un număr ne semnificativ de victime ale violenței în familie care solicitau asistență medicală calificată (de la 2% până la 5%). Pentru a beneficia de acest tip de asistență, acestea sunt redirecționate de regulă către instituții medicale.

Soluționarea cazurilor de violență în familie în numele subiecților, fără implicarea directă a apelantului/Intervenția consultantului de la Telefonul de Încredere

Într-un număr ne semnificativ de cazuri (de la 1% până la 3%) apar solicitări de a soluționa cazuri de violență în familie în numele subiecților, fără implicarea lor directă. Aceste solicitări vin din partea grupurilor profesionale, a membrilor comunității sau de la însăși victimele violenței cu grad mare de victimizare, care au resurse personale insuficiente de acțiune în vederea depășirii situației de criză.

Altele

A fost înregistrat și un număr mic de solicitări, incluse pentru comodate în categoria *Altele*, care conțin întrebări din sfera protecției drepturilor minorilor, ajutor material sau tratament psihiatric. Valorile numerice pentru astfel de solicitări oscilează în limitele 2-4 la sută din totalul solicitărilor înregistrate pe ani în perioada raportată.

3.3.2. Facilitarea accesului victimelor violenței în familie la asistența necesară prin redirecționarea la serviciile existente

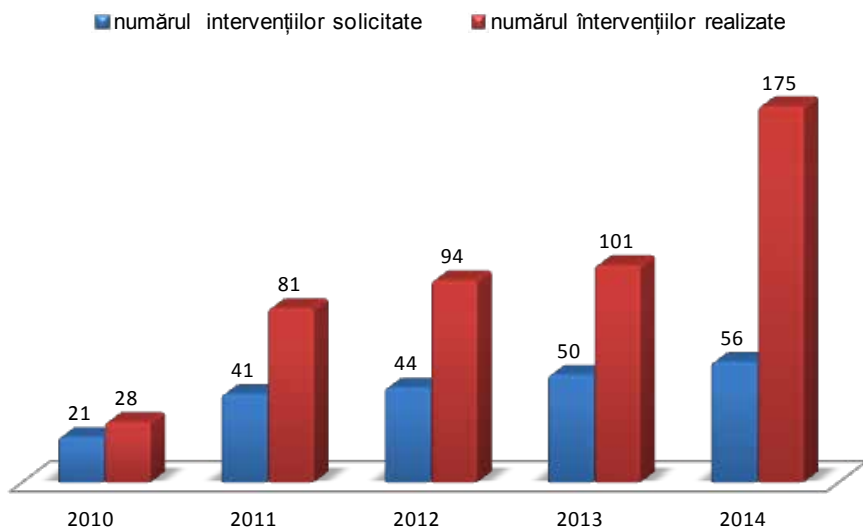
Ținând cont de specificul victimelor violenței în familie și a gradului de vulnerabilitate a acestora, încă din primii ani de activitate s-a impus necesitatea ca primul contact între victimă și prestatorii de servicii să o facă consultanții Telefonului de Încredere. Pe parcursul celor cinci ani de activitate s-a constatat că pentru o persoană aflată în criză o reacție promptă și un răspuns imediat la nevoile ei pot fi decisive în depășirea situației dificile, situație care poate pune în pericol sănătatea mentală sau fizică, starea economico-socială sau de interrelaționare cu alții. În acest sens, la momentul

III. Specificul asistenței oferite la Telefonul de Încredere

actual, Telefonul de Încredere este considerat o verigă importantă în sistemul de asistență și protecție la nivel național a victimelor violenței în familie. În soluționarea cazurilor de violență cel mai des apelate sunt instituțiile de stat abilitate prin lege să intervină în cazurile de violență în familie: APL, centrele de criză pentru victimele violenței, centrele maternale, dar și un șir de ONG-uri specializate. De regulă, consultantul Telefonului de Încredere stabilește legătura cu serviciul respectiv, transmite informațiile și responsabilitatea îngrijirii și se asigură telefonic că beneficiara a ajuns la instituția/organizația corespunzătoare.

Raportul dintre solicitările de intervenție și intervențiile propriu-zis realizate, precum și repartizarea numerică a cazurilor pe ani în care a fost necesară intervenția Telefonului de Încredere se prezintă după cum se vede în *figura 22*:

Figura 22. Repartizarea numerică a intervențiilor

Astfel, în 2010 au fost realizate **28** intervenții în vederea soluționării a **21** de cazuri: acestea au vizat centre de plasament, Direcții de Asistență Socială, APL-uri, ONG-uri specializate și comisariate de poliție.

În **2011** consultanții Telefonului de Încredere au efectuat **81 intervenții** pentru a facilita soluționarea a **41** cazuri de violență în familie, după cum urmează: în *14 cazuri* a fost facilitată plasarea victimei în centre specializate de plasament, prin contactarea centrelor și expedierea demersurilor corespunzătoare; în *12 cazuri* au fost întocmite și expediate faxograme la Direcția de asistență socială din regiuni pentru a interveni în cazuri de abuz față de minori; în *13 cazuri* a fost solicitată implicarea APL în soluționarea cazurilor de violență în familie; în *2 cazuri* au fost contactate comisariatele de poliție raionale pentru a interveni în situații de criză din motiv că polițiștii de sector din sat nu sunt disponibili sau nu doresc să intervină.

În **2012** au fost realizate **94** de intervenții pentru soluționarea a **44** cazuri: în *20 cazuri* a fost facilitată plasarea victimei în Centre specializate de plasament; în câte 6 cazuri a fost contactată APL sau Direcția de asistență socială din regiuni; în *6 cazuri* au fost contactate Inspectoratele de Poliție; în 4 cazuri a fost sesizat asistentul social comunitar și doar într-un caz a fost contactată în situație de criză beneficiara, care se afla peste hotarele țării.

Pe parcursul anului **2013**, consultanții Telefonului de Încredere au efectuat **101** intervenții în vederea soluționării a **50** de cazuri de violență în familie sau de încălcare a drepturilor copilului.

Cele mai multe intervenții au fost realizate în 2014, lucru firesc dacă ținem cont de faptul că este anul cu cele mai multe apeluri, an în care consultanții Telefonului de Încredere au efectuat **175** intervenții pentru a facilita soluționarea a **56 cazuri** de violență în familie.

Cu referire la numărul intervențiilor realizate raportat la numărul de cazuri soluționate, nu există o explicație anume și nici nu se poate face o analiză anuală comparativă. Fiecare caz, fiind unul particular și deosebit, a necesitat un număr diferit de intervenții, pornind de la complexitatea lui, dar și de reacția promptă sau mai puțin promptă a grupurilor profesionale implicate.

IV. Asistență juridică acordată beneficiarilor Telefonului de Încredere

4.1. Asistență juridică acordată victimelor violenței în familie pe cauze inițiate în procedură civilă

Asistența juridică specializată le este oferită beneficiarilor Telefonului de Încredere începând cu octombrie 2011, ca răspuns la nevoile tot mai multor victime ale violenței în familie. Cu fiecare an, acest tip de asistență a înregistrat o creștere, beneficiarele solicitând informații mai detaliate privind acțiunile concrete care trebuie întreprinse atunci când are loc un caz de violență în familie și acțiunile autorităților competente ce ar urma să intervină.

Adoptarea Legii nr. 45-XVI cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie și operarea modificărilor corespunzătoare în Codul de procedură civilă prin introducerea unui capitol separat – *Aplicarea măsurilor de protecție în cazurile de violență în familie* – a făcut posibil ca victimele violenței în familie să poată să se adreseze imediat instanței de judecată în procedura civilă în vederea obținerii măsurilor de protecție. În acest sens, avocatul Centrului Internațional „La Strada”, începând din octombrie 2011, din numele beneficiarelor care au apelat la Telefonul de Încredere, a depus în instanța de judecată mai multe cereri prin care s-a solicitat eliberarea Ordonanței de protecție. Inițial, asistența juridică acordată cuprindea doar consultații juridice privind acțiunile imediate necesare a fi întreprinse pentru a înlătura riscurile aplicării violenței de către agresor. În acest sens, victima era asistată în vederea întocmirii și înaintării în instanța de judecată a cererilor privind eliberarea Ordonanței de protecție, întocmirea plângerilor

În adresa organelor de poliție pentru ca agresorul să fie tras la răspundere. Ulterior, solicitările privind tipurile de asistență juridică s-au diversificat, victimelor violenței în familie fiindu-le acordată asistență juridică și pentru înaintarea cererilor de chemare în judecată privind desfacerea căsătoriei, stabilirea domiciliului copiilor minori, încasarea pensiei de întreținere pentru copii minori, partajul averii, evacuarea din locuință, decăderea din drepturile părintești a agresorului, reprezentarea victimelor în instanța de judecată, depunerea plângerilor în adresa organelor în vederea pornirii urmăririi penale pe faptul violenței în familie și asistarea victimelor în cadrul dosarelor penale inițiate, contestarea proceselor-verbale de sancționare pentru cauzarea leziunilor corporale etc. Toate aceste acțiuni au fost inițiate deoarece Ordonanțele de protecție nu constituiau o soluție definitivă în astfel de cazuri, ci doar una de moment, care înlătură riscul producerii violenței într-o anumită perioadă de timp.

În total, avocatul Centrului Internațional „La Strada” a asistat 139 de cauze după cum urmează:

- ✓ octombrie 2011-2012 – **41** dosare;
- ✓ 2013 – **55** dosare;
- ✓ 2014 – **43** dosare.

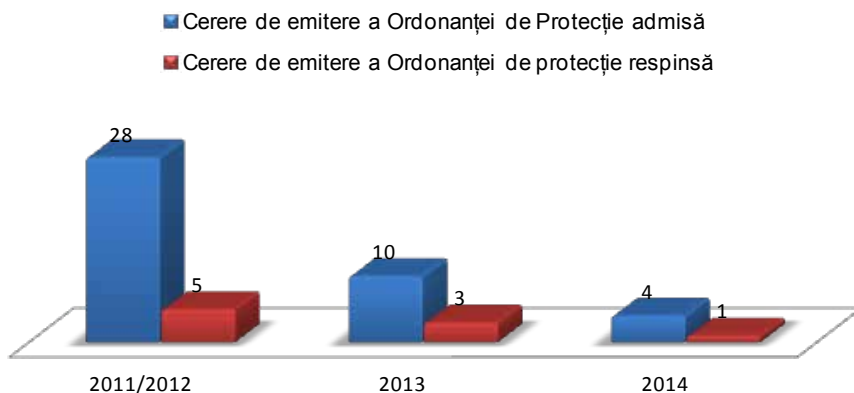
4.1.1. Cererile înaintate în instanța de judecată privind eliberarea Ordonanței de protecție

În temeiul Legii nr. 45 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie și a prevederilor Codului de procedură civilă, din numele victimelor violenței în familie au fost depuse:

- în perioada **2011-2012** au fost înaintate **33 cereri** de emitere a Ordonanței de protecție, dintre care 28 cereri au fost admise și 5 cereri au fost respinse; în 4 cazuri Ordonanțele de protecție au fost prelungite, în 11 cazuri au fost atacate de agresor și 2 Ordonanțe de protecție au fost anulate;

- în **2013** au fost înaintate **13 cereri** de emiteră a Ordonanței de protecție, dintre care 10 cereri au fost admise și 3 au fost respinse; într-un singur caz încheierea privind admiterea cererii de eliberare a Ordonanței de protecție a fost atacată de agresor, recursul acestuia fiind respins prin decizia Curții de Apel;
- în **2014** au fost înaintate **5 cereri** de emiteră a Ordonanței de protecție, dintre acestea 4 au fost soluționate de instanța de judecată și admise, fiind eliberată Ordonanța de protecție, iar într-un singur caz instanța a încetat procesul, deoarece victima nu a mai dorit eliberarea Ordonanței de protecție, împăcându-se cu agresorul (*vezi și figura 23*).

Figura 23. Înaintarea cererelor privind emiteră/respingerea Ordonanței de protecție

Printre motivele respingerii cererilor de emiteră a Ordonanțelor de protecție indicate în partea de motivare a actului judecătoresc, în cea mai mare parte au figurat:

- ✓ lipsa probatoriului care să confirme actele de violență comise de agresor în privința victimei, în special în cazul în care s-a invocat exclusiv violența psihologică (cazuri în

care victimele nici nu au fost chemate la ședință, ceea ce le-a privat de posibilitatea de a prezenta instanței toate probele de care dispuneau pentru a dovedi actele de violență psihologică);

- ✓ victima s-a emoționat în fața instanței de judecată, dat fiind prezența agresorului la ședința judiciară și nu a susținut poziția avocatei, care proba acțiunile de violență fizică și verbală din partea agresorului;
- ✓ instanța a decis că este un conflict familiar și nu violență în familie (motivul refuzului fiind următorul: casa în care locuiește victima și copiii sunt procurate de agresor înainte de căsătorie, astfel nu-l poate priva de dreptul la proprietate);
- ✓ victima a refuzat cererea depusă în numele ei de avocat și a solicitat doar preîntâmpinarea agresorului.

De asemenea, au fost cazuri în care cererea privind eliberarea Ordonanței de protecție a fost admisă parțial, nefiind instituite toate măsurile de protecție solicitate. În acest sens, judecătorii au ezitat să instituie măsura de protecție privind evacuarea agresorului din locuință, motivând că agresorul are dreptul de proprietate asupra locuinței. Ulterior, după ce în anul 2013 au apărut primele condamnări ale Republicii Moldova la CEDO cu referire la violența în familie, la aplicarea măsurilor de protecție se pune ca prioritate viața și integritatea victimei și nu dreptul de proprietate a agresorului, fiind admisă fără ezitări măsura privind evacuarea agresorului din locuință la care este proprietar

O altă măsură care de obicei este respinsă ține de interdicția impusă agresorului de a vizita copiii minori.

Cât despre temeiurile anulării Ordonanței de protecție emise de către instanțele superioare, în cea mai mare parte s-a făcut referire la lipsa probelor care să confirme actele de violență comise de către agresor în privința victimei.

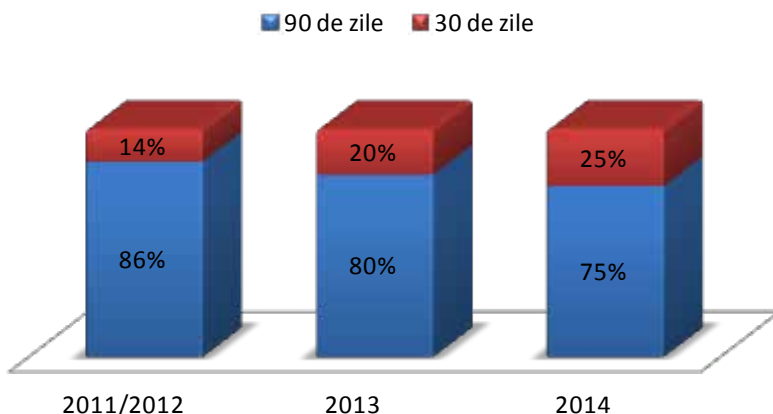
Perioada de emiteră a Ordonanțelor de protecție

Potrivit Legii cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, Ordonanța de protecție se emite pe un termen de până la 90 de zile. Ea poate fi retrasă odată cu dispariția pericolului ce a condiționat această măsură de protecție sau prelungită în cazul unei cereri repetate ori nerespectării condițiilor stipulate în Ordonanța de protecție.

Analiza cazurilor de aplicare a Ordonanței de protecție ne arată că instanțele au aplicat măsura respectivă pe un termen de 30 și de 90 de zile, ultima prevalând în mod evident în toți anii de acordare a asistenței juridice (vezi figura 24). În unele cazuri judecătorii ezită în aplicarea Ordonanței de protecție cu o durată mai mare de o lună, fără a argumenta această acțiune.

Conform articolului 385 al Codului de procedură civilă, revocarea măsurilor de protecție înainte de expirarea termenului poate avea loc numai la cererea întemeiată a victimei, bazată pe voința liber exprimată. Pe parcursul acordării serviciilor de asistență juridică victimelor violenței în familie nu a fost depusă nici o cerere privind revocarea măsurilor de protecție.

Figura 24. Perioada de emiteră a Ordonanței de protecție

Măsurile de protecție instituite prin intermediul Ordonanței de protecție

În ceea ce privește măsurile de protecție instituite de instanța de judecată prin intermediul Ordonanței de protecție pentru victimele violenței în familie, cele mai frecvente au fost:

2011-2012:

- obligarea agresorului de a nu contacta victima, copiii acesteia și alte persoane dependente de ea;
- obligarea agresorului de a sta departe de locul aflării victimei, la o distanță ce ar asigura securitatea acesteia;
- obligarea agresorului de a părăsi temporar locuința comună ori de a sta departe de locuința victimei, fără a decide asupra modului de proprietate asupra bunurilor;
- obligarea agresorului de a merge la un program special de tratament sau de consiliere;
- interzicerea agresorului de a vizita locul de muncă și de trai al victimei ș.a.

2013:

- obligarea agresorului de a părăsi temporar locuința comună (în 6 Ordonanțe de protecție);
- obligarea agresorului de a sta departe de locul aflării victimei, la o distanță ce ar asigura securitatea victimei (în 9 Ordonanțe de protecție);
- obligarea agresorului de a contribui la întreținerea copiilor minori (în 4 Ordonanțe de protecție);
- obligarea agresorului de a nu comite acte de violență asupra victimei (în 10 Ordonanțe de protecție),

2014:

- obligarea agresorului de a părăsi temporar locuința comună și de a sta departe de locuința comună (în 3 Ordonanțe de protecție);
- obligarea agresorului de a sta departe de locul aflării victimelor, de a nu aplica violența fizică față de victime (în

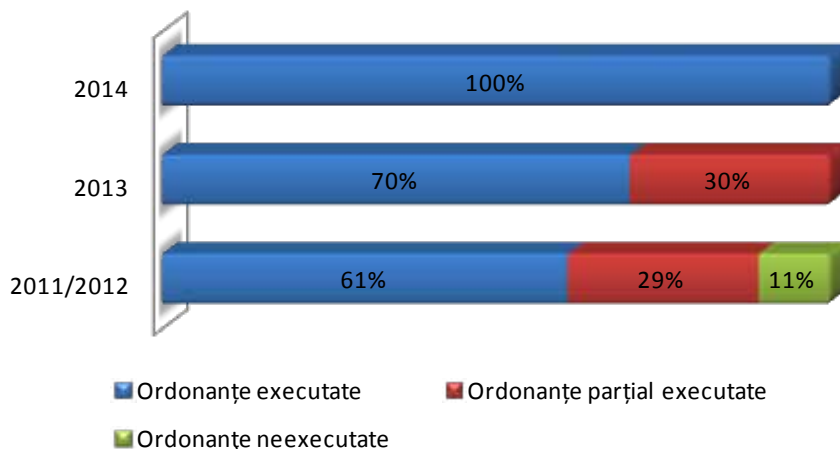
4 Ordonanțe de protecție);

- obligarea agresorului de a contribui la întreținerea copiilor comuni, de a limita dispunerea unilaterală de bunurile comune de către agresor (în o Ordonanță de protecție)

Executarea Ordonanței de protecție

Deși în baza cererilor depuse pentru eliberarea Ordonanței de protecție în cea mai mare parte acestea au fost admise, o problemă aparte pe întreaga perioadă de acordare a asistenței juridice victimelor violenței în familie a constituit-o și executarea Ordonanțelor de protecție. Astfel, dacă în 2014 toate ordonanțele de protecție emise au fost executate, cu excepția măsurii privind obligarea agresorului de a contribui la întreținerea copiilor minori care nu a fost executată, în anii precedenți procentul neexecutării este cu mult mai mare (vezi Figura 25).

Figura 25. Executarea Ordonanței de protecție

Dificultățile întâmpinate pe parcursul obținerii și executării ordonanței de protecție

Pe parcursul acordării asistenței juridice victimelor violenței în familie în vederea obținerii Ordonanței de protecție, au fost înregistrate mai multe dificultăți la etapa de început a soluționării situațiilor de violență în familie. Regretabil, dar dificultățile întâmpinate din primii ani de acordare a asistenței juridice continuă să persiste și la momentul actual. În special acestea țin nu atât de conținutul propriu-zis al legii, cât de implementarea ei: lipsesc mecanisme clare și concise de transpunere în practică a prevederilor legii, lipsește coordonarea între organele abilitate cu funcție de prevenire și combatere a violenței în familie.

Legea în vigoare prevede responsabilități clare pentru mai multe grupuri profesionale, cum ar fi reprezentanții organelor de drept, serviciile sociale, serviciile medicale, autoritățile administrației publice locale care sunt obligate să reacționeze prompt la orice sesizare și să informeze victimele despre drepturile lor, să întreprindă acțiuni necesare pentru asigurarea protecției victimei. Necunoașterea prevederilor legale din domeniul violenței în familie și/sau a mecanismelor de implementare a acestora de către autoritățile de resort constituie un factor care favorizează eșuarea soluționării eficiente a cazurilor de violență. În multe cazuri intervenția autorităților lasă de dorit, inclusiv intervenția polițistului când „măsura de protecție” se reduce la o mustrare sau amendă aplicată agresorului.

Termenul de emitere a Ordonanței de protecție

Deși legea este destul de clară în ce privește termenul de emitere a Ordonanței de protecție de către instanța de judecată, în procesul solicitării emiterii Ordonanței de protecție din numele victimei au fost admise mai multe încălcări a acestui termen. În urma analizei tuturor Ordonanțelor de protecție solicitate și emise pe parcursul întregii perioade de acordare a asistenței juridice, se poate remarca o îmbunătățire a situației din acest punct de vedere; dacă în primii trei ani, practic nici o Ordonanță de protecție nu a fost

emisă în 24 de ore, în ultimul an (2014) acest termen a fost respectat mai mult sau mai puțin. Astfel, în 2011-2013 termenul prevăzut de lege pentru emiterea Ordonanței de protecție de cele mai multe ori nu a fost respectat, acestea fiind emise cu foarte mari întârzieri. Și asta pentru că instanțele de judecată interpretau diferit termenul de 24 de ore prescris de lege pentru examinarea cererii victimei și emiterea Ordonanței de protecție. Conform Legii nr. 45, Ordonanța se emite în 24 ore de la adresare. Completările aduse la Codul de procedură civilă și penală prevăd că în 24 ore instanța examinează cererea pentru emiterea ordonanței și decide acceptarea sau respingerea ei. Această frază era percepută de judecători ca o obligație a lor doar de a decide admisibilitatea cererii, fără a emite însă și Ordonanța. În consecință, examinarea cererii victimei dura de la 4-5 zile până la 3 săptămâni.

Nu întotdeauna la înregistrarea cererii privind eliberarea Ordonanței de protecție se indică și ora, ceea ce este, în unele cazuri, în defavoarea victimei; de facto, procedura emiterii poate dura până la 2 zile de lucru, în situația când pentru victimă contează fiecare oră. Unii judecători recunosc că nu reușesc să se expună în privința emiterii Ordonanței de protecție, în special când cererea este depusă după orele de prânz vinerea, următoarea zi fiind de odihnă.

Probatoriu în cazurile de violență în familie

Instanțele de judecată continuă să pună pe umerii victimei sarcina probării violenței în familie în cazul solicitării emiterii Ordonanței de protecție. Puțini judecători solicită un raport cu privire la caracterizarea victimei și agresorului, precum și a circumstanțelor cazului de violență în familie, bazându-se pe declarațiile verbale ale polițistului de sector.

În același timp, se întâmplă că polițistul nu se prezintă la ședința de judecată (preponderent în localitățile urbane), iar dacă se prezintă - nu se poate expune pe cazul examinat, ceea ce pune victima violenței în familie și apărarea într-o situație mai dificilă. Dificultățile de a obține o ordonanță de protecție apar și în momentul **invocării violenței psihologice**, instanțele de judecată refuzând

emiterea Ordonanței de protecție pe acest motiv. Din păcate, invocarea în instanță doar a violenței psihologice nu este suficientă pentru eliberarea Ordonanței de protecție. Astfel, în câteva din cazurile asistate de către avocat în care a fost invocată doar violența psihologică, fără a fi citate părțile inclusiv beneficiara, instanța de judecată a respins ca fiind nefondată cererea depusă privind aplicarea măsurilor de protecție pentru victimele violenței în familie, refuzând astfel aplicarea măsurilor de protecție. Instanța de judecată și-a motivat decizia prin lipsa probelor ce ar justifica cerințele înaintate. Încheierea dată a fost contestată cu recurs la Curtea de Apel, însă instanța respectivă a menținut încheierea primei instanțe. Astfel de situații scot la iveală două probleme: pe de o parte, atitudinea ostilă a judecătorilor care nu acordă credibilitate declarațiilor victimei, iar pe de altă parte, imposibilitatea victimei de a obține un raport de examinare psihologică. Singura instituție autorizată în efectuarea expertizei psihiatrico-psihologice este Spitalul Clinic de Psihiatrie, care **pune accentul pe aspecte psihiatrice și mai puțin pe cele psihologice**. De regulă, această expertiză poate fi solicitată numai atunci când este inițiată urmărirea penală. De multe ori s-a încercat să se prezinte în calitate de probă caracteristica psihologică a beneficiarilor sau raportul de evaluare psihologică emis de psihologul centrului de plasament, însă judecătorii adesea au o atitudine sceptică față de plângerile în care este invocată numai violența psihologică și rămâne la discreția instanței de judecată să ia sau nu în considerare aceste rapoarte de evaluare psihologică. Mai mult, sancțiunile care sunt impuse pentru încălcarea Ordonanței de protecție sunt insuficiente pentru a face victima să se simtă protejată și pentru a stopa comportamentul violent al agresorului. Foarte rar agresorii sunt reținuți sau arestați. De obicei, ei sunt sancționați doar cu o amendă, ceea ce, în consecință, pune în pericol și mai mult viața victimei și a membrilor familiei.

Ar fi binevenită operarea modificărilor necesare pentru ca legea să prevadă în cazurile de violență în familie ca sarcina probațiunii să fie pusă pe seama agresorului iar organele de poliție să aibă un rol activ în prezentarea probelor.

Executarea Ordonanței de protecție

Odată emise, instanțele de judecată urmează să expedieze Ordonanțele de protecție la poliție și la Direcția asistență sociale prin fax sau curier. Or, au fost înregistrate multiple cazuri când acestea, fiind expediate prin poștă obișnuită, ajungeau pe masa comisariului de poliție din sector între 1–1,5 săptămâni de la emiterea hotărârii de către instanță. Cam tot atât dura și expedierea ordonanței de la comisariat la sectorul de poliție conform domiciliului victimei. În total, de la examinarea cererii pentru emiterea ordonanței de protecție și până la aducerea acesteia la cunoștința agresorului familial, în cazul când ordonanța este emisă, se scurgeau de la 10 până la 30 de zile. **Prin urmare, acest lucru nu oferă deloc ordonanței statutul de măsură de urgență!**

În unele cazuri, deși Ordonanța de protecție a fost emisă cu respectarea termenului legal, iminența și eficacitatea ei a fost subminată pentru că instanța de judecată nu a informat cu promptitudine toate părțile despre emiterea Ordonanței de protecție, fiind menținută starea de pericol pentru victimă, dificultate întâmpinată și la momentul actual.

Pe parcurs au apărut dificultăți și în ceea ce privește înregistrarea Ordonanței de protecție pentru a fi adusă la cunoștință agresorului, fiind imposibilă înregistrarea acesteia la organele de poliție după **ora 17:00**. Motivul invocat era finalizarea programului de lucru pentru colaboratorii cancelariei. Când nu sunt întreprinse imediat măsurile de rigoare necesare în vederea aducerii la cunoștința agresorului a interdicțiilor stabilite de către instanța de judecată, drept efect se menține starea de pericol pentru victimă. În câteva cauze reprezentative Ordonanța de protecție - expediată spre executare organelor de poliție - a fost executată tardiv, nefiind adusă la cunoștința agresorului. Doar în urma numeroaselor sesizări ale avocatului, măsurile de restricție prevăzute în Ordonanța de protecție au fost aduse la cunoștința acestuia.

Supravegherea executării Ordonanței de protecție

În suficiente cazuri, colaboratorii de poliție nu au asigurat respectarea măsurilor stabilite prin Ordonanța de protecție de către agresori și nu i-au sancționat pe aceștia atunci când au fost încălcate măsurile de protecție. Deși legea obligă organele de poliție să supravegheze respectarea restricțiilor stabilite în ordonanță de către agresor, organele de poliție de multe ori nu reacționau prompt la apelurile victimei prin care acestea îi informează despre încălcarea Ordonanței de protecție. În acest sens a fost necesar de a depune mai multe plângeri la Inspectoratul de Poliție și procuratura raională privind inacțiunile organelor de poliție. Doar după aceasta organele de poliție reacționau la sesizările privind încălcarea măsurilor de protecție stabilite prin Ordonanță.

De multe ori polițiștii de sector nu cunosc în totalitate acțiunile ce necesită a fi întreprinse ca urmare a încălcării măsurilor de protecție. Au fost situații în care pentru faptul nerespectării restricțiilor indicate în Ordonanța de protecție, în privința agresorului a fost pornit proces contravențional examinat de judecătoria raională, dar care a fost încetat. Și asta pentru că agentul constator (polițistul) a întocmit procesul verbal cu privire la contravenție contrar prevederilor legale – acesta nu cunoștea că, potrivit noilor modificări, articolul 318 din Codul contravențional are două alineate. În procesul verbal a fost indicat doar articolul și alineatul unu, ceea ce a dus la declararea nulității acestuia și, respectiv, încetarea procesului contravențional.

Ulterior, în privința agresorului a mai fost întocmit un nou proces verbal cu privire la contravenție în temeiul articolului 318 din Codul contravențional. Prin hotărârea instanței de judecată acestuia i s-a stabilit o amendă contravențională. E de menționat că, deși cadrul legal prevede că dacă după aplicarea sancțiunii contravenționale, în legătură cu neexecutarea Ordonanței, agresorul continuă să încalce restricțiile stabilite în aceasta, urmează a i se intenta dosar penal. În respectiva speță au fost ignorate aceste prevederi. Deși au avut loc multiple încălcări, dosar penal a fost intentat mult mai târziu și doar în urma demersurilor repetate, înaintate de avo-

catul Centrului Internațional „La Strada.”

Au fost înregistrate de asemenea mai multe situații în care, deși existau două procese verbale cu privire la contravenție pentru neexecutarea Ordonanței de protecție nu a fost inițiat dosar penal, așa cum prevede cadrul legal, iar agresorii nu au resimțit consecințele negative ale nerespectării Ordonanței de protecție. În consecință, victimele au fost expuse în continuare riscului, iar agresorii nu au fost atrași la răspundere penală.

Așadar, în multe cazuri existența Ordonanței de protecție este ineficientă pentru contracararea actelor de violență comise de agresori împotriva victimei. Legea nr. 45 prevede tragerea la răspundere penală pentru încălcarea Ordonanței de protecție numai în cazul unei încălcări anterioare sancționate în ordine contravențională. Prin respectiva prevedere nu se asigură securitatea victimei violenței în familie și nu sunt contracarate la nivelul cuvenit acțiunile violente ale agresorului. În acest sens, ar fi necesar modificarea cadrului legal în sensul **posibilității intentării imediate a dosarului penal** în cazul neexecutării Ordonanței de protecție.

În multiple cazuri, atât poliția, cât și asistentul social, responsabili de supravegherea executării Ordonanței de protecție nu reacționează la apelul victimei referitor la încălcarea Ordonanței de protecție de către agresor, lăsând-o astfel fără nicio protecție. În asemenea cazuri, victimele sunt nevoite să-și părăsească locuințele și să caute refugiu.

În concluzie, nu există un mecanism bine pus la punct de monitorizare a executării Ordonanțelor de protecție și a măsurilor indicate în ea. Aprecierea modului în care au fost executate Ordonanțele de protecție este lăsată la discreția victimei, care de regulă nu cunoaște limitele executării și modul în care trebuie să reacționeze. Nu există un mecanism clar și eficient cu privire la monitorizarea executării Ordonanțelor de protecție care prevăd obligația de a părăsi locuința sau de a nu se apropia de domiciliul victimei.

4.1.2. Cererile de chemare în judecată înaintate în interesul victimelor violenței în familie, altele decât pentru obținerea Ordonanței de protecție

Obținerea Ordonanței de protecție (OP) este o soluție de scurtă durată, menită să protejeze victima de actele de violență comise de agresor în privința acesteia pe o perioadă anumită de timp. Dar acest lucru nu schimbă comportamentul violent, care de regulă revine după expirarea OP; foarte puțini agresori urmează un program de reabilitare (în Republica Moldova există doar un singur centru specializat pentru agresori).

Iată de ce, pentru a putea soluționa definitiv problema și a rupe cercul violenței, victimele solicită și asistență referitor la desfacerea căsătoriei. În aceste circumstanțe este necesar să se solicite instanței stabilirea domiciliului copiilor minori, încasarea pensiei alimentare și alte acțiuni ce decurg din desfacerea căsătoriei. Astfel, pe parcursul perioadei de raportare, în urma apelurilor la Telefonul de Încredere, au fost depuse în adresa instanțelor de judecată mai multe cereri privind:

- desfacerea căsătoriei – **22** cereri;
- stabilirea domiciliului copiilor minori – **17** cereri;
- încasarea pensiei alimentare – **18** cereri;
- partajul averii – **4** cereri;
- evacuarea din locuință – **1** cerere;
- decăderea din drepturile părintești – **1** cerere.

Pe cauzele civile inițiate de avocatul Centrului Internațional „La Strada” în anul 2013 au fost adoptate **8 hotărâri judecătorești** și **11 hotărâri judecătorești** în anul 2014, prin care s-a dispus desfacerea căsătoriei, stabilirea domiciliului copiilor minori, încasarea pensiei de întreținere și partajul averii.

Dificultăți întâmpinate pe parcursul examinării cererilor de chemare în judecată, altele decât obținerea Ordonanței de protecție

Legislația în vigoare a Republicii Moldova prevede norme speciale de soluționare a acțiunilor civile privind desfacerea căsătoriei în cazul în care motivul acesteia este violența în familie. Art. 37 din Codul Familiei al Republicii Moldova prevede expres: *dacă, în procesul examinării cererii de desfacere a căsătoriei, unul dintre soți nu-și dă acordul la divorț, instanța judecătorească va amâna examinarea cauzei, stabilind un termen de împăcare de la o lună la 6 luni, cu excepția cauzelor de divorț pe motivul violenței în familie, confirmate prin probe.*

Din păcate, contrar normelor legale enunțate mai sus și în pofida faptului că temei al divorțului a fost invocat violența în familie (cazuri în care există un pericol real și iminent asupra victimei), instanțele de judecată fie au amânat nejustificat ședințele de judecată, fie au tergiversat examinarea cauzelor, fie au acordat părților termen de împăcare, deși erau prezentate toate probele necesare care confirmau că motivul desfacerii căsătoriei este *violența din partea soțului*.

În unele cazuri judecătorul nu cunoștea prevederile legale care vizează desfacerea căsătoriei în situația în care motivul este violența în familie și că, în atare situație, soților nu li se acordă termen pentru împăcare, situații atestate de altfel și în prezent. În multe cazuri deciziile judecătorilor țin mai degrabă de convingerile personale față de problema violenței în familie decât de necunoașterea sau neglijarea normelor legale. Au fost situații în care judecătorul a menționat drept argument al deciziei adoptate cunoscuta afirmație „Ei azi se bat, mâine se împacă”. În alte cazuri, încercarea avocatului de a explica judecătorului că familia nu poate fi păstrată în condițiile în care nu mai sunt respectate funcțiile familiei a fost calificată drept „tentativă de a destrăma familia”.

Oferirea termenului de împăcare victimelor violenței care au solicitat desfacerea căsătoriei pe motivul violenței în familie are drept consecință amplificarea violenței. În atare situații există riscul ca acestea să cedeze, să fie timorate și mai tare sau chiar impuse să-și retragă cererea. Mai mult, durata procedurii judiciare influențează decizia victimelor de a fi repuse în drepturile lor, ele fiind tentate să cedeze.

Au fost cazuri în care **judcătorii au manifestat o atitudine ostilă** față de victimele violenței în familie. Într-un caz particular, judecătorul a învinuit victima de actele violente ale soțului. Reacția acestuia a fost cât se poate de părtinitoare: „*Tu ești vinovată că soțul te bate. Nu ai văzut cu cine te-ai măritat?! Poate copiii nu sunt ai lui?*”. Într-un alt caz de examinare a cererii privind încasarea pensiei alimentare, judecătorul a întrebat victima: „*De unde va lua soțul suma solicitată?*”, afirmând că „*În familie se mai întâmplă astfel de situații*”. În consecință, asemenea atitudini ale autorităților demoralizează victimele, acestea renunțând de obicei să mai întreprindă vreo acțiune ulterioară împotriva agresorului.

În multe cauze civile unde se solicită **avizul autorității**, reprezentanții autorității tutelare continuă să vină nepregătiți la ședința de judecată, fapt ce duce la amânarea acesteia, în consecință fiind tergiversată neîntemeiat examinarea cauzei.

Ca urmare a procedurilor civile gestionate, a apărut necesitatea efectuării unor modificări în legislație prin care să fie stabilit ca victimele violenței în familie să fie scutite de plata taxei de stat potrivit legii.

În câteva din cauzele în gestiune, la depunerea cererii de chemare în judecată privind desfacerea căsătoriei, judecătorul a refuzat scutirea reclamantei de plata taxei de stat, deși cu o zi înainte a fost eliberată o Ordonanță de protecție și această ordonanță a fost prezentată judecătorului de la care s-a solicitat scutirea de la plata taxei de stat. Acest drept al victimei nu trebuie lăsat la discreția judecătorului, scutirea de la plata taxei de stat trebuie să fie expres prevăzută în legislație.

În cazul procedurii de partaj al imobilului, **victimele violenței în familie întâmpină probleme la achitarea celor 3% din valoarea bunului imobil**. În multe cazuri victima violenței în familie nu are posibilitatea să achite taxa de stat și este nevoită să locuiască cu agresorul în același apartament, suferind în continuare acte de violență. În acest context este necesar revizuirea procedurii în sensul scutirii victimelor violenței în familie de la achitarea taxei de stat pentru partajul averii, dacă nu în totalitate, măcar parțial.

4.2. Asistență juridică acordată victimelor violenței în familie pe cauze inițiate în procedură penală

Pe lângă cauzele inițiate în procedură civilă, pentru a interveni cât mai eficient în soluționarea cazurilor de violență în familie, a fost necesar ca avocatul Centrului Internațional „La Strada” să depună plângeri în adresa organelor de poliție pentru intentarea dosarelor penale pe faptul violenței în familie. Astfel, beneficiarele au întocmit și depus cu ajutorul avocatului **11 plângeri** în anul 2013 și **8 plângeri** în anul 2014, toate în adresa organelor de poliție pentru intentarea dosarelor penale în temeiul art. 201¹ Cod penal.

Ca urmare a plângerilor depuse în anul 2013:

- au fost inițiate **5 dosare penale**, pe 3 cazuri fiind emise **sentințe de condamnare** a agresorului;
- în 2 cazuri agresorul a fost tras doar la răspundere contravențională;
- în 4 cazuri nu s-a întreprins nimic.

În anul 2014:

- au fost inițiate **4 dosare penale** pe faptul violenței în familie și 1 pe faptul amenințării cu omor, pe 2 cauze fiind emise **sentințe de condamnare**;
- în 3 cazuri nu s-a întreprins nimic, nu a fost inițiat dosar penal, motivul principal invocat de către organele competente fiind lipsa probelor.

Contestarea inacțiunilor organelor de drept, în special în cazurile în care nu s-a întreprins nimic, a fost împiedicată de retragerea totală a victimelor. Mai exact, acestea fie au refuzat să dea declarații în privința agresorului, fie nu au mai dorit să se întreprindă măsuri împotriva lor, refuzând serviciile avocatului și întrerupând legătura cu el. Totodată, deși se atestă o evoluție pozitivă în ultimul an, totuși practica de instrumentare a cazurilor de violență în familie rămâne încă a fi mai mult în ordine contravențională, decât penală. Și în prezent se constată, deși mai rar, că faptele de violență fizică în familie soldate cu vătămarea intenționată ușoară a integrității corporale sunt documentate ca simple contravenții administrative, fiind inițiate cauze conform art. 78 al Codului contravențional al Republicii Moldova, în detrimentul prevederilor art. 201¹, alin. (1) din Codul penal.

De asemenea, în cazurile de violență psihologică, agresorii sunt atrași la răspundere contravențională în baza art. 69 Cod contravențional al Republicii Moldova. Mai mult, a fost scoasă în evidență și problema refuzului din partea procurorilor de a începe urmărirea penală pe motiv că există prevederi analogice în Codul contravențional și urmează să fie aplicată legea mai puțin aspră.

Se mai întâlnesc cazuri în care, deși există probe suficiente pentru intentarea dosarelor penale, la solicitarea victimei de a nu fi pornit dosar penal, răzgândirea acesteia, împăcarea victimei cu agresorul sau retragerea plângerii, organele procuraturii nu pornesc dosar penal. În aceste situații, inacțiunea organelor de drept duce la reluarea actelor de violență din partea agresorilor asupra victimelor. De multe ori organele procuraturii acționează în mod abuziv, datorită statutului profesional al agresorului, relațiilor de rudenie, relațiilor prietenești și inițiază neîntemeiat dosare penale în privința beneficiarei pe faptul violenței în familie. Un exemplu reprezentativ este de asemenea cazul inițierii unui dosar penal atât pe numele victimei, cât și pe cel al agresorului. Ulterior fiind depuse mai multe plângeri în privința procurorului prin care a fost solicitat încetarea dosarului penal pornit în privința beneficiarei, acestea au fost examinate superficial, procurorul nefiind pedepsit

pentru toate acțiunile ilegale admise pe parcursul urmăririi penale. Cu regret, în final instanța de judecată a condamnat beneficiara pentru săvârșirea infracțiunii de violență în familie, deși era clar că ea a acționat în legitimă apărare.

Cu referire la sentințele emise de către instanțele de judecată pe dosarele penale inițiate cu sprijinul avocatului Centrului Internațional „La Strada”, practica arată că în multe cauze instanța de judecată **stabilește pedepse deloc proporționale cu gravitatea faptelor comise**, nefiind luate în considerare toate circumstanțele agravante și fiind aplicate pedepse sub formă de muncă nerecuperată în folosul comunității, victima rămânând în continuare în pericol. Astfel, pe una din cauzele asistate, a fost nevoie de două sentințe pentru ca agresorului să-i fie aplicată pedeapsa de privațiune de libertate pe un termen de șase luni cu ispășirea pedepsei în penitenciar de tip semi-închis.

În cadrul primului dosar penal, intentat în temeiul art. 201¹, alin.(1), Cod penal, instanța de judecată a emis sentința prin care agresorul a fost recunoscut vinovat în comiterea infracțiunii, fiindu-i stabilită pedeapsă sub formă de muncă nerecuperată în folosul comunității în mărime de 120 ore. Deși sentința a fost contestată, ținând cont de pedeapsa prea mică aplicată în coraport cu acțiunile violente comise, Curtea de Apel a menținut sentința primei instanțe. În cel de-al doilea dosar cu referire la același agresor, instanța de judecată a emis încă o sentință prin care acesta a fost recunoscut culpabil în comiterea infracțiunii prevăzute de același art. 201¹, alin.(1), Cod penal, de data aceasta stabilind o pedeapsă cu închisoare pe termen de 4 luni.

Luând în considerare toate circumstanțele cauzelor aflate în gestiune, împrejurările, metodele de săvârșire a infracțiunii de violență în familie, practica demonstrează că în privința agresorilor nu întotdeauna se aplică pedeapsa cu închisoarea. Or, doar prin aplicarea muncii nerecuperate în folosul comunității victima continuă să se afle în pericol.

4.3. Atitudinea autorităților privind soluționarea cazurilor de violență în familie

În majoritatea absolută a cazurilor se constată un nivel înalt de rezistență a autorităților de drept față de aplicarea legislației în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie. La fiecare etapă a procesului de apărare, avocatul Centrului Internațional „La Strada” s-a confruntat cu diferite tipuri de rezistență, cele mai multe rezumându-se la:

- neîncrederea în declarațiile victimelor;
- învinuiri directe aduse victimelor pentru că nu au rezolvat situația în privat;
- admiterea argumentelor că agresorul a fost provocat la violență;
- prevalența dreptului de proprietate și compasiunea față de agresor care nu va avea unde sta;
- încălcarea regulilor de citare a părților în proces la anularea Ordonanței de protecție;
- la emiterea Ordonanței de protecție sarcina probării violenței în familie, precum și cea a demonstrării încălcării acesteia sunt puse exclusiv pe umerii victimei.

Procedurile de examinare a cererilor pentru emiterea Ordonanțelor de protecție și a denunțurilor pe faptul violenței în familie se desfășoară cu **preconcepția că victima minte** referitor la violența în familie cu scopul de a dobândi casa de locuit și îl impune și pe copil să-și calomnieze tatăl.

Unii judecători le reproșează victimelor că ele ar fi vinovate de faptul că sunt bătute, deoarece au tolerat violență mai mult timp, pentru că sunt slabe sau pentru că s-au căsătorit cu străini, crezând că aceștia sunt mai buni.

Toate aceste nepotriviri se datorează unei conlucrări ineficiente dintre autoritățile implicate în realizarea Legii nr. 45, circumstanțe care la rândul lor creează riscuri serioase pentru victimele violenței în familie. Totodată, nu există un mecanism de monitorizare

a executării Ordonanțelor de protecție și a măsurilor indicate în ea. Precizarea modului în care s-a executat Ordonanța de protecție este lăsată la discreția victimei, care de regulă nu cunoaște limitele executării și modul în care trebuie să reacționeze. Deși Curtea Supremă de Justiție a adoptat Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 1 din 28.05.2012 care vine să explice judecătorilor modalitatea examinării cererii de eliberare a Ordonanței de protecție, circumstanțele la care trebuie să atragă atenția și termenii de referință, se mai atestă încă neconcordanțe în ce privește practica aplicării legii de către instanțele de judecată în soluționarea unor cauze de violență în familie.

În mai multe cazuri au fost documentate comportamente ofensatoare la adresa victimelor din partea asistenților sociali, colaboratorilor de poliție și a procurorilor. Cu diferite ocazii, aceștia le-au intimidat, cerându-le să-și retragă plângerile și să se împace cu agresorii, le-au defăimat, punând la îndoială integritatea psihică și morală a acestora, le-au bruscă pentru a opri apelurile la 902 și noi plângeri.

Cauzele asistate de avocatul Centrului Internațional „La Strada” pe parcursul acordării asistenței juridice victimelor violenței în familie au scos la iveală deficiențe în acordarea asistenței medicale a victimei, deși, încă în februarie 2012, prin ordinul nr. 155 al Ministerului Sănătății al Republicii Moldova, a fost aprobată Instrucțiunea privind intervenția instituțiilor medicale în cazurile de violență în familie. Astfel, în una din cauzele reprezentative, victima a chemat ambulanța după ce a fost agresată de către soț, însă medicii nu au întocmit actele medicale corespunzător, nu au indicat în fișa medicală toate echimozele prezente pe corpul victimei, precum și simptomele declarate de către aceasta, ceea ce s-a soldat cu imposibilitatea stabilirii ulterior a gradului leziunilor corporale cauzate victimei.

V. Dificultăți întâmpinate de beneficiarii Telefonului de Încredere.

Reacția instituțiilor de stat în soluționarea cazurilor de violență în familie

Pentru soluționarea cazurilor de violență în familie legea stipulează existența echipelor multidisciplinare teritoriale. Aceasta presupune că la nivel de comunitate sunt formate echipe alcătuite de regulă din reprezentanții organelor de drept, a autorităților publice locale (APL), a serviciilor sociale și personalului medical. În cele ce urmează, vom analiza rolul și implicarea fiecărui grup profesional menționat mai sus, prin prisma relatărilor beneficiarilor Telefonului de Încredere și a dificultăților cu care aceștia s-au confruntat în încercarea de a soluționa situațiile de violență în familie.

Astfel, este binecunoscut faptul că în Republica Moldova a fost adoptată Legea nr. 45-XVI din 1 martie 2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, lege care vine să apere victimele violenței în familie. Cunoașterea acesteia de către subiecții violenței în familie, dar în special aplicarea eficientă a prevederilor legale de către grupurile profesionale, a fost una din preocupările de bază a consultanților Telefonului de Încredere. Se cuvine să remarcăm faptul că de-a lungul activității serviciului telefonic s-a observat o dinamică pozitivă în acest sens.

Campaniile de informare în masă a populației, instruirea constantă a grupurilor profesionale, abilitate prin lege să intervină, realizată de diverse instituții de stat sau ONG-uri, dar și creșterea interesului organelor de drept față de acest fenomen denotă o îmbunătățire a calității intervenției statului în cazurile de violență. Dacă în primul an de activitate a TÎ puțini erau cei care cunoșteau despre existența legii, treptat situația s-a schimbat atât în rândul beneficiarilor, cât și printre reprezentanții grupurilor profesionale. Populația este mult mai informată și solicită aplicarea normelor legale, iar cei abilitați să o implementeze răspund mai eficient la aceste solicitări.

V. Dificultăți întâmpinate de beneficiarii Telefonului de Încredere.

Perceperea mai clară a violenței în familie drept infracțiune a generat în ultima perioadă creșterea numărului Ordonanțelor de protecție emise, dar și a dosarelor penale deschise. Totuși, acest lucru nu înseamnă deloc că nu există dificultăți. Pe de o parte, implementarea legii scoate în evidență diverse lacune legislative care necesită a fi înlăturate, iar pe de altă parte, iese la iveală mecanismul imperfect de implementare a acesteia. Este vorba în special de intervențiile nu întotdeauna eficiente a grupurilor profesionale împuternicite cu funcții de prevenire și combatere a violenței în familie – organele de drept (poliția, procuratura, judecătoriile), APL, inclusiv serviciile de asistență socială, instituțiile medicale, serviciile de plasament – dar și de dificultățile apărute în procesul abordării multidisciplinare a acestor cazuri.

Cu regret, se constată că reprezentanții structurilor cărora Legea le conferă anumite competențe (cu precădere polițiștii și asistenții sociali) colaborează insuficient între ei, nu fac un front comun împotriva unui asemenea fenomen negativ cum este violența în familie. În acest sens au fost suficiente semnale venite din partea beneficiarilor, care au relatat despre cum au tot umblat pe la primar, asistent social și polițist, fiecare din ei încercând să pună responsabilitatea soluționării unor astfel de situații pe umerii celuilalt, fără a interveni și fără a colabora între ei.

Problemele mari intervin și din cauza stereotipurilor legate de *mitul superiorității masculine* sau *perceperea violenței în familie drept legitate*, motiv pentru care nici polițiștii, nici asistenții sociali, nici medicii nu intervin când este cazul. Și asta pentru că și ei sunt deseori încătușați de prejudecăți sau, mai rău, sunt ei înșiși victime ale violenței sau agresori familiari.

5.1. Dificultăți în sfera organelor de ocrotire a normelor de drept

Analiza datelor acumulate în cinci ani de activitate a Telefonului de Încredere 0 8008 8008 arată că cele mai multe dificultăți cu care s-au confruntat beneficiarele au vizat activitatea **organelor de ocrotire a normelor de drept (poliția, procuratura, instanțele de judecată)**, investite cu atribuții care asigură respectarea normelor juridice. Și asta nu pentru că restul grupurilor profesionale ar interveni mult mai eficient, ci pentru că tocmai polițiștilor, procurorilor și judecătorilor le revine, prin lege, obligația de a asigura ordinea publică prin garantarea securității fiecărei persoane în parte, fiind mandatați totodată să aplice și sancțiuni. În acest sens se cuvine să menționăm că de multe ori apelantele TÎ refuzau din start să se adreseze pentru ajutor organelor de drept, invocând diverse cauze – de la lipsa încrederii sau teama de a nu agrava și mai mult situația până la frica de agresor și rușinea de comunitate.

Dificultăți ce țin de organele de poliție

Deși legislația stipulează foarte clar că în cazurile de violență în familie, chiar de la prima sesizare, organele de drept sunt obligate să examineze posibilitatea intentării unui dosar penal în baza art. 201¹ **Cod penal**, renunțând la practica aplicării măsurilor contravenționale în baza art. 78, Cod contravențional, din păcate încă se înregistrează destule lacune la acest capitol. Și asta pentru că mulți dintre colaboratorii de poliție fie nu cunosc noile prevederi legale, fie ezită sau nu vor să le aplice, fie întâmpină și ei, la rândul lor, **dificultăți sau se ciocnesc de rezistența altor actori implicați cum ar fi organul de urmărire penală sau colaboratorii procuraturii**. Acest lucru conduce la inacțiunea șefului de post în a curma violența în familie.

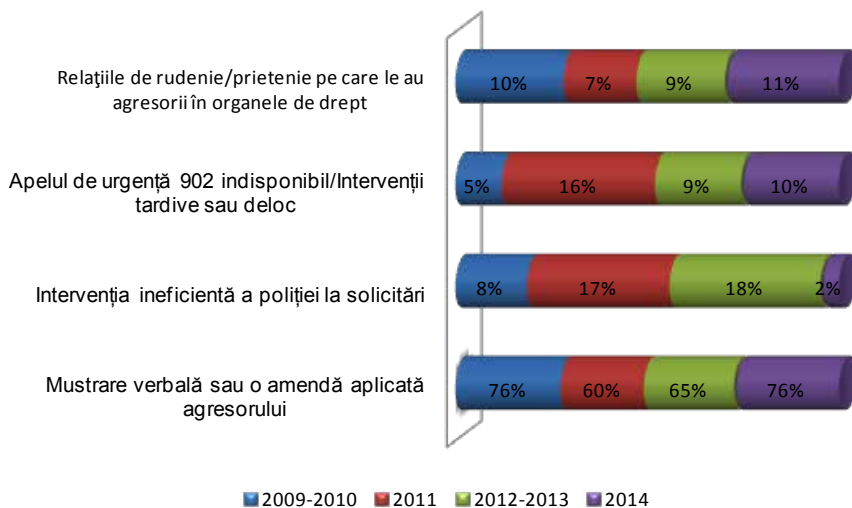
De asemenea, ineficiența intervenției șefilor de post are la bază și alte motive, de ordin obiectiv, care nu trebuie neglijate.

V. Dificultăți întâmpinate de beneficiarii Telefonului de Încredere.

- ✓ Puține posturi de poliție sunt dotate cu automobile de serviciu, fapt ce îngreunează foarte mult deplasarea acestora. Or, în condițiile în care un șef de post are sub jurisdicție mai multe localități rurale, este foarte dificil să facă față tuturor chemărilor. Mulți polițiști recunosc că sunt nevoiți să folosească automobilele proprii în interes de serviciu și nu în toate cazurile li se decontează bani pentru carburanți.
- ✓ Dotarea tehnică slabă a posturilor de poliție (calculatoare, imprimante etc.).

În consecință, în toată perioada de referință, pe lângă cazurile singulare de intervenție ineficientă a organelor de drept, semnalate de cei care au apelat la TÎ, patru dificultăți/parametri au rămas neschimbați, fiind înregistrați în toți anii de activitate (vezi Figura 26).

Figura 26. Dificultăți întâmpinate de victimă în cazurile adresării la organele de poliție

1. Persistă nemulțumirile beneficiarilor față de intervenția poliției, care se reduce la o ***mustrare verbală sau la o amendă aplicată agresorului*** în baza art. 78 Cod contravențional, achitată din bugetul familiei și de multe ori de însăși victima violenței în familie, deși, potrivit legii, nu trebuie să facă acest lucru. În perioada anilor **2010-2012** au fost înregistrate multiple cazuri când înșiși ofițerii de poliție erau cei care le spuneau victimelor că în cazul în care amenzile nu vor fi achitate de agresor ele au obligația să le plătească. De regulă, după asemenea sancțiuni, comportamentul agresorului fie nu se modifica, fie se amplifică.

În perioada anilor **2013-2014**, datorită instruirii de care au beneficiat peste 500 de polițiști, numărul amenzilor aplicate agresorilor s-a redus. Totuși, această practică nu a fost abandonată în totalitate. Astfel, în 58 cazuri (în 2013) și în 53 cazuri (în 2014) intervențiile ofițerilor de poliție s-au redus anume la aplicarea amenzilor, practică interzisă deja pentru actele de violență în familie.

2. O altă dificultate o constituie cazurile în care ***poliția nu intervine eficient la solicitări*** sau refuză înregistrarea plângerilor, fiind invocate diverse motive – că nu are ce să le facă agresorilor, că este o chestiune privată de familie, că lipsesc leziunile corporale grave, că victima minte sau că are alte activități mai importante.

3. Multe ***intervenții au fost tardive sau nu s-au produs deloc***, deși au fost ***solicitate prin apelul de urgență 902***. De regulă, cele mai multe dificultăți apar seara sau noaptea. Astfel, unii apelanți ne-au comunicat că nu au putut deloc apela la 902, alții ne-au relatat că, deși li s-a răspuns, fie nu au fost operativi, fie nu a venit nimeni la chemare. De regulă, în astfel de cazuri, unitatea de gardă sesizează polițistul de sector care trebuie să se deplaseze la fața locului.

Aici însă intervine și o altă problemă. Deseori polițiștii nu știu cum să facă față amenințărilor și plângerilor din partea agresorilor familiari, care pretind încălcarea inviolabilității domiciliului, prezumției nevinovăției, dreptului de proprietate. În acest sens nici organele de conducere ale poliției nu adoptă o poziție lega-

lă comună, aplicând adesea colaboratorilor sancțiuni disciplinare sub formă de avertisment sau reducerea salariului în temeiul unor astfel de plângeri ale agresorilor. Acest lucru generează confuzie, polițistul de sector preferând să nu intervină în soluționarea cazurilor de violență în familie.

4. Ultima categorie de cazuri ce prezintă dificultate sunt cele în care există **relații de rudenie/prietenie între agresori și organele de drept**, fapt ce constituie motivul neintervenției sau intervenției ineficiente a ofițerilor de poliție. În asemenea situații deseori victimele sunt înjosite sau ironizate. De exemplu, într-un caz polițistul a rupt cererea victimei chiar în prezența ei, ea fiind dusă cu forța la comisariat și bătută. În alt caz polițistul i-a „reproșat” agresorului că „nu a bătut-o suficient de tare dacă a reușit să ajungă la poliție”, i-a luat certificatul de la medicul legist și a refuzat să-l întoarcă, negând ulterior existența acestuia.

Deficiențe legate de executarea/respectarea OP

Odată cu creșterea numărului Ordonanțelor de protecție emise, au apărut și deficiențe legate de executarea/respectarea acestora, sarcini puse pe seama polițiștilor și asistenților sociali. În acest sens, deși astfel de încălcări au avut loc și în perioada 2010-2012, totuși cele mai multe au fost înregistrate în anii 2013-2014, ani în care numărul Ordonanțelor de protecție emise a crescut simțitor. Astfel, cele mai multe neregularități țin de nerespectarea măsurilor de restricție impuse prin Ordonanță agresorilor. Deși există Ordonanțe emise, acestea sunt încălcate, iar polițiștii sau/și asistenții sociali nu intervin.

Într-un caz singular, deși exista emisă o Ordonanță de protecție, agresorul locuia acasă, actele de violență continuau, iar intervenția statului a fost nulă. Un alt caz reprezentativ este cel în care au fost emise trei Ordonanțe de protecție, dar toate au fost încălcate de agresor. Deși acesta trebuia în baza fiecărei Ordonanțe să părăsească locuința, de facto nu a făcut-o niciodată. Mai mult, în unul din cazuri victima a fost cea care a achitat amenda aplicată agresorului pentru încălcarea Ordonanței de protecție, iar în altul poli-

țistul i-a spus că „dacă el nu-ți face nimic, lasă-l să intre”. Totodată, numeroase sunt cazurile când după expirarea Ordonanței violența se intensifică. În aceste situații victima ezită să mai apeleze după ajutor pentru că-i este frică de agravarea situației în viitor.

Dificultăți ce țin de organele procuraturii

În ceea ce-i privește pe **procurori**, majoritatea dificultăților apar atunci când este vorba de pregătirea dosarelor și înaintarea acestora în instanța de judecată pentru emiterea Ordonanțelor de protecție, precum și nerespectarea normelor etice profesionale. De asemenea sunt dese cazurile când reprezentanții procuraturii nu iau în considerare unele aspecte juridice și de procedură prevăzute de lege pentru cercetarea și soluționarea cazurilor de violență în familie în mod eficient. Totuși, este de remarcat că dacă în primii ani de activitate a Telefonului de Încredere au fost frecvente cazurile în care ni se comunica că procurorul nu cunoștea absolut nimic despre Ordonanța de protecție și în ce situații se aplică, ulterior, o dată cu promovarea legislației cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, demonstrează un nivel diferit de aplicare a legislației penale în domeniu. În unele cazuri este intentat dosar penal privind violență în familie sub formă de violență psihologică, în alte cazuri dosarul penal se deschide doar dacă victima confirmă cel puțin prezența leziunilor corporale ușoare în rezultatul unui eventual atac asupra sa.

În acest context se constată o neînțelegere endemică a faptului că violența în familie nu este o acțiune de o singură dată, ci un șir de acțiuni sistematice și intenționate, că de fapt comportamentul agresorului față de membrii familiei sale (dar nu și față de străini) se datorează exclusiv dorinței sale de a exercita control și a-și su-pune voinței sale victimele.

Procurorii ignoră de multe ori rapoartele medico-legale care atestă aplicarea violenței fizice prezentate de victime, cel puțin și cu alte ocazii, nu exact în ziua incidentului incriminat agresorului. Ei nu percep aplicarea practică a altor forme de violență în familie, cum este cea psihologică, economică, sexuală.

Este îngrijorător de asemenea faptul că unii procurori, fiind sesizați sistematic de victime despre acțiunile agresive continue ale agresorului, nu consideră necesar să adreseze instanței cereri pentru emiterea Ordonanței de protecție și/sau aplicarea măsurilor de constrângere față de agresorul care încalcă prevederile Ordonanței de protecție, după cum prevede procedura penală. Această lipsă a înțelegerii fenomenului violenței în familie a condus la o situație de-a dreptul ridicolă, când femeia bătută sistematic de soț timp de doi ani a fost atrasă la răspundere penală pentru violență în familie asupra soțului, care a prezentat un raport medico-legal având leziuni corporale ușoare obținute în perioada aplicării OP în favoarea femeii. Cu încălcarea prevederilor OP agresorul din nou a atacat-o pe soția sa care, în încercarea de a scăpa de sub mâinile lui, îl împingea cu mâinile și picioarele. La denunțul femeii despre violența sistemică în familie asupra sa, procuratura nu a reacționat, dar primind copia raportului de examinare-medicală de la agresor, a inițiat imediat urmărirea penală împotriva femeii.

Dificultăți în instanțele judecătorești

Instanțele de judecată, alături de organele de poliție și procuratură, sunt o verigă foarte importantă în soluționarea eficientă a cazurilor de violență în familie, fie că este vorba de procedura penală sau de cauzele civile. Întrucât în cadrul prezentului Raport, la capitolul *Asistență juridică* a fost descris care este răspunsul sistemului judecătoresc în cazurile de violență în familie, sunt prezentate doar unele aspecte legate de dificultățile cu care s-au confruntat victimele înainte de a beneficia de asistența juridică a avocatului sau care nu au beneficiat deloc de o astfel de asistență.

Așadar, pe cauzele civile cele mai multe dificultăți au apărut în cadrul proceselor de desfacere a căsătoriei. Deși violența în familie este indicată expres drept motiv al divorțului, fapt ce nu impune aplicarea unui termen de împăcare, puțini judecători respectă această prevedere legală și nu pronunță decizia în regim de urgență. Mai mult, unii judecători, pe lângă faptul că prelungesc de mai multe ori perioada de împăcare la cererea agresorilor, refuză

să ia o decizie în absența agresorului în sala de judecată. În consecință, procesele sunt de durată, iar într-un caz singular judecătorul în general a refuzat să pronunțe divorțul, motivând că au cinci copii minori și că victima nu se va descurca de una singură. Și asta în condițiile în care, atât mama, cât și copiii acesteia erau sistematic maltratați de soțul/tatăl dependent de alcool și care nu lucra.

Regretabilă este și atitudinea unor judecători care afișează deseori un atitudine agresivă în raport cu victimele violenței, utilizând un limbaj batjocoritor și stigmatizându-le. Mai mult, aceștia își permit să intervină în relația personală a soților, atribuind judecăți de valoare, catalogându-le comportamentul sau judecându-le acțiunile.

O altă categorie de dificultăți sunt cele legate de emiterea Ordonanțelor de protecție în baza Legii nr. 45-XVI din 1 martie 2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie. În acest sens, cele mai multe devierile țin de:

- **acumularea materialului probatoriu** – acțiune pusă în totalitate pe seama victimelor;
- insistența judecătorilor **ca în sala de judecată să fie prezente ambele părți**, deși nu este o chestiune obligatorie;
- **măsurile de restricție impuse de instanța de judecată nu asigură securitatea victimelor** (în câteva cazuri judecătorii nu au fixat în Ordonanța de protecție expulzarea agresorilor din casă pe motiv că “nu are unde pleca”, “este casa lui” sau “pentru că e frig afară”);
- **nerespectarea termenului de 24 de ore** de emitere a Ordonanței de protecție (în unul din cazuri, deși cererea pentru emiterea acesteia fusese depusă cu o lună în urmă, o ședința de judecată în acest sens nu a fost fixată).

5.2. Dificultăți în sfera socială

Dificultăți ce se referă la APL/Asistența socială

Autorităților Publice Locale, prin reprezentantul său de bază – **asistentul social comunitar** – le revine un rol important în protecția victimelor violenței în familie, rol fixat foarte clar în strategia Sistemului Național de Referire (SNR), un cadrul special creat să contribuie la cooperarea și coordonarea eforturilor tuturor actorilor activi în domeniu. Din păcate, asemenea serviciilor din sfera organelor de ocrotire a normelor de drept, nici cele din sfera socială încă nu au demonstrat că își fac treaba la nivelul convenit atunci când vine vorba de violența în familie. Astfel, deși asistentului social comunitar îi revine rolul definitoriu în cadrul echipei multidisciplinare, el fiind de iure specialistul care asigură managementul de caz, de facto puțini asistenți sociali cunosc care sunt etapele acestuia și mai puțini sunt cei care le aplică în activitatea lor zilnică.

Chiar dacă beneficiază în mod constant de instruire, asistenții sociali sunt insuficient pregătiți pentru a lucra pe cauze de violență în familie.

Unul din motive ar fi și fluctuația cadrelor; puțini asistenți sociali ajung să ocupe mult timp aceste funcții din varii motive: salarii puțin atractive, obligații multiple etc. Iată de ce majoritatea asistenților sociali se rezumă la acordarea indemnizațiilor sau ajutoarelor sociale, mulți dintre ei necunoscând faptul că fișa de post a asistentului social comunitar conține informația complexă în ceea ce privește intervenția în cazurile de violență în familie.

Una dintre acestea este și obligația convocării și coordonării echipei multidisciplinare, o activitate care înseamnă mai mult decât întocmirea anchetei sociale și o vizită la domiciliul victimei. Din păcate, deseori activitatea asistentului social se rezumă numai la acea vizită la domiciliul familiei în care a fost semnalată o situație de violență.

În zeci de cazuri particulare beneficiarii invocă ineficiența intervențiilor primarului sau a asistentului social. Acestea, dacă și au

Telefonului de Încredere 0 8008 8008: 5 ani de activitate

loc, se reduc doar la discuții. Astfel, în unele cazuri nu se ține cont de gravitatea și urgența intervenției în cazurile de violență în familie, intervenția fiind amânată din motive necunoscute, chiar și atunci când există risc pentru sănătatea și viața copiilor minori.

Or, în cazurile în care sunt implicați copiii, anume APL are cel mai mare rol, constituind autoritatea tutelară în astfel de situații și fiind responsabilă pentru viața și sănătatea minorilor.

Dificultăți identificate pe cele mai reprezentative cazuri

- ✓ Fiind alungată din casă și adresându-se după ajutor la asistentul social, acesta a refuzat intervenția
- ✓ Deși au fost somați chiar de către consultantul Telefonului de Încredere despre un caz de violență și neglijență în privința a trei copii minori (aflați singuri în casă, flămânzi pe timp de iarnă), nimeni nu a intervenit
- ✓ Asistenta socială care a apelat la TÎ este ea însăși victimă a violenței în familie și s-a arătat nemulțumită că nici consultantul de la TÎ nu poate „să vină, să-l ia și să facem ceva cu el”
- ✓ Asistentul social refuză intervenția, motivând că agresorul este ex-primarul satului
- ✓ Toate autoritățile publice locale au refuzat să intervină, deși agresorul își abuzează atât soția, cât și mama și cei trei copii minori
- ✓ Primarul și asistentul social i-a spus victimei să se întorcă acasă la agresor și la cei 4 copii minori: „Ce fel de mamă ești?”. Și asta în condițiile în care victima a fost internată de două ori în spital din cauza leziunilor corporale grave provocate de concubin și alungată de acasă
- ✓ Într-un caz de neglijență totală și violență a copiilor minori, în urma evaluării cazului, părinților li s-a făcut doar o preîntâmpinare

V. Dificultăți întâmpinate de beneficiarii Telefonului de Încredere.

- ✓ Asistentul social a vizitat victima la domiciliu cu o terță problemă. Deși i-a povestit ce i se întâmplă, asistenta a replicat că nu o interesează problemele lor, refuzând intervenția
- ✓ Asistentul social nu intervine pentru că recent agresorul a fost angajat în calitate de constructor la casa unei rude apropiate lui
- ✓ Asistentul social nu știe ce prezintă ancheta socială și care sunt actele necesare pentru plasarea victimei la un Centru de plasament
- ✓ Primarul i-a recomandat „să mai rabde”. Poate se va schimba
- ✓ Primarul i-a spus să „nu umble pe drumuri și să se întoarcă la bărbat”
- ✓ Asistentul social a declarat ca nu ține de competența sa să se implice în cazuri de neglijență a copiilor

Implicarea asistenților sociali în executarea/supravegherea Ordonanțelor de protecție

De rând cu ofițerul operativ de sector, asistentul social este responsabil de supravegherea îndeplinirii măsurilor de protecție stabilite de instanța de judecată. În acest scop, instanța de judecată remite Ordonanța de protecție spre executare atât polițistului, cât și asistentului social, ambii având responsabilitatea de a informa părțile despre conținutul acesteia. Regretabil, dar în cinci ani de activitate consultanții de la Telefonul de Încredere nu au sesizat niciun caz în care Ordonanța să fie executată/supravegheată de polițist împreună cu asistentul social.

Dacă răspunsurile poliției despre executarea Ordonanțelor conțin informații exacte privind acțiunile polițistului, atunci asistenții sociali de cele mai dese ori copiază textul articolul din Legea nr. 45 care enumeră de fapt competența asistentului social. La multe solicitări de informații privind executarea Ordonanțelor nici nu dau

răspuns. Asistenții sociali se limitează la întocmirea anchetei sociale și o vizită la domiciliul victimelor. În nici unul din cazuri TÎ nu dispune de informații că asistenții sociali ar fi lucrat cu agresorii familiari sau cu organul de tutelă și curatelă în asigurarea drepturilor copiilor minori, pentru documentarea modului de executare a Ordonanțelor de protecție, cum prescrie Legea nr. 45.

Aceeași situație este și cu supravegherea Ordonanțelor de protecție. Asistenții sociali se implică foarte puțin, considerând că acest lucru intră doar în competența ofițerului operativ de sector, deși potrivit legii și ei sunt cei care trebuie să contacteze periodic victima și agresorul, să efectueze vizite la domiciliu și, în cazul în care identifică ori sunt anunțați despre încălcarea Ordonanței de protecție de către agresor, sesizează imediat ofițerul operativ de sector.

Dificultăți ce se referă la asistență medicală

În cazul victimelor violenței în familie, asistența medicală include:

- serviciile de medicină legală;
- serviciile medicale propriu-zise în instituțiile medicale de toate tipurile și nivelurile.

Rolul medicinei legale

Fiind o specialitate interdisciplinară, situată la granița între științele biologice și cele social-juridice, medicina legală vine în sprijinul victimelor violenței în familie prin evaluarea abuzului fizic exercitat asupra acestora. Expertul legal emite certificatul necesar procedurilor legale, utilizat de către organele de drept pentru a putea demonstra vina agresorului, dar și pentru a fixa exact gravitatea leziunilor corporale suferite de victime și a contribui la stabilirea circumstanțelor faptei prin intermediul concluziilor sale.

Dacă în Chișinău și în restul localităților urbane este ușor să obții o astfel de expertiză medico-legală (în fiecare centru raional activează câte o secție teritorială a Centrului de Medicină Legală cu sediul central la Chișinău), pentru victimele din sate și comune acest lucru este mult mai dificil. Și asta pentru că deplasarea până într-un centru raional sau altul

implică cheltuieli suplimentare, iar victimele violenței deseori nu au resurse financiare suficiente să achite expertiza propriu-zisă, nemaivorbind de cheltuielile de transport.

Aici trebuie să remarcăm că examinarea medico-legală a persoanelor sau a documentelor medicale se efectuează gratuit doar la solicitarea comisariatelor de poliție, a instanței de judecată și organelor procuraturii, nu și la cererea victimei.

Rolul personalului medical

Furnizorii de servicii de sănătate au posibilitatea de a detecta și interveni în cazurile de violență în familie pentru că persoanele care suferă abuzuri în familie reprezintă un procent substanțial al celor ce se adresează serviciilor medicale. Multe victime se simt mai confortabil să vorbească despre ceea ce li se întâmplă mai degrabă cu medicul lor de familie sau cu alt specialist, decât cu polițistul de sector.

Din păcate, majoritatea cadrelor medicale se rezumă la a oferi doar asistență medicală și, într-o oarecare măsură, sprijin emoțional, mai puțin se documentează minuțios sau direcționează acești pacienți către alte grupuri profesionale, abilitate să intervină în astfel de situații sau către prestatori de servicii existenți în domeniu.

Deși medicii ar trebui să fie cei mai activi actori în identificarea cazurilor de violență în familie, legislația stipulând instrucțiuni concrete în acest sens³, puțini dintre ei cunosc despre rolul care le revine și mai puțini îl aplică în practică. Totuși, cea mai mare dificultate apărută în raport cu acest grup profesional ține de obligația acestora fixată în art.8 (5) al Legii nr. 45 de a informa/raporta cazurile identificate de violență organelor de poliție din cadrul unității administrativ-teritoriale chiar și fără consimțământul victimei în cazul constatării unui prejudiciu cauzat sănătății persoanei drept consecință a unei acțiuni ilegale⁴.

3 - INSTRUCȚIUNI privind intervenția secțiilor/direcțiilor asistență socială și protecție a familiei, instituțiilor medicale și organelor afacerilor interne în cazurile de violență în familie

4 - Temei pentru informarea organelor de drept despre victima unei infracțiuni fără consimțământul acesteia este Legea nr. 264 din 27.10.2005 cu privire la exercitarea profesiei de medic (art. 13, aliniatul 4, litera e), precum și Legea nr. 263 din 27.10.2005 cu privire la drepturile și responsabilitățile pacientului (art. 12, aliniatul 4, litera e).

Atunci când sunt identificate cazuri de abuz sau neglijare față de copil urmează să fie anunțate obligatoriu, pe lângă organele de drept, și autoritățile tutelare.⁵

Regretabil, dar nu întotdeauna aceste cazuri sunt sesizate. Și asta pentru că victimele deseori nu recunosc că au fost agresate în familie, indicând o altă cauză, iar medicul fie nici măcar nu încearcă să afle adevărul, trecând cu vederea o atare situație, fie nu reușește să identifice anumite semne care ar trebui să-l pună în gardă. Dar chiar și atunci când victimele indică direct cauza leziunilor sale (este vorba în special de apelurile de urgență la 903 sau adresările direct la spital), deseori cadrele medicale se rezumă la oferirea asistenței medicale, „uitând” să anunțe și alți actori care ar trebui implicați.

5.3. Dificultăți în cadrul Centrelor de plasament

În R. Moldova activează 16 centre care oferă servicii de cazare victimelor violenței în familie. Aici merită apreciată deschiderea și disponibilitatea acestora atunci când vine vorba de solicitări de plasament din partea consultanților Telefonului de Încredere.

Pe parcursul a cinci ani de activitate au fost puține cazurile când nu s-a reușit plasarea victimelor cu sau fără copii. Datorită relațiilor bune de colaborare stabilite cu conducerea Centrelor, s-a reușit cazarea beneficiarilor. În același timp, autoritățile ar trebui să atragă

atenție la capacitatea relativ mică a acestor Centre (de la 2 până la 10 cupluri mamă-copil, cu unele excepții), fapt ce îngreunează plasarea urgentă a beneficiarelor. Astfel, în câteva cazuri a fost nevoie de cazarea victimelor pe perioade scurte de timp în centre cu locuri disponibile și, ulterior, replasarea acestora.

Unele Centre de plasament nu asigură condiții corespunzătoare pentru cuplu mamă-copil mai mare de 5 ani. Or, copii martori sau

5 - Ordinul comun al Ministerului Sănătății și Ministerului Afacerilor Interne nr. 372/388 din 03.11.2009 „Cu privire la măsurile de îmbunătățire a conlucrării dintre organele ocrotirii sănătății și afacerilor interne”

victime directe ale violenței în familie au nevoie de siguranță, indiferent de vârstă. În acest context, apar dificultăți și atunci când trebuie plasate victimele cu doi și mai mulți copii, locurile în centrele specializate fiind reduse, iar condițiile necorespunzătoare.

Cât privește **acoperirea geografică**, în mare parte Centrele oferă acoperire regională, locală sau municipală. Faptul că acestea sunt administrate de consiliile raionale creează dificultăți birocratice, legate de coordonarea deciziilor. Mai mult, în cazul în care beneficiarele sunt din alte raioane este necesar să se solicite cazarea beneficiarei prin intermediul Sistemului Național de Referire.

O problemă semnalată de mai multe beneficiare, dar și de câțiva ofițeri de poliție, tine de **plasarea victimelor pe timp de noapte și în zilele de odihnă**. Dat fiind faptul că orice plasament trebuie coordonat cu administrația centrului sau/și cu responsabili ai autorităților publice locale, este practic imposibilă cazarea noaptea sau în week-end. Astfel, au fost înregistrate cazuri când a fost refuzată cazarea victimelor pe timp de iarnă, noaptea, din cauza că administrația era plecată, acestea contactând Telefonul de Încredere chiar de la ușa Centrului de plasament. Într-un caz singular a fost imposibilă plasarea unei victime cu un copil de doi ani la vreun centru pentru că erau zile de odihnă, victima fiind nevoită să înnopteze într-o cantină.

Totodată, pentru a fi cazate în centrele de plasament victimele violenței în familie trebuie să prezinte o serie de documente (acte ce demonstrează identitatea, starea de sănătate, demersuri de la APL etc.), pregătirea cărora ia mult timp, fapt ce întârzie acordarea asistenței.

Insuficiența mijloacelor financiare generează o serie de lacune care reduc din calitatea serviciilor prestate, și anume:

- dacă aprovizionarea cu hrană este suficientă, atunci foarte puțini bani sunt alocați pentru procurarea hainelor și a produselor igienice;

- unele Centre maternale de tip adăpost nu au fonduri pentru a asigura un sistem adecvat de securitate atât pe timp de noapte, cât și ziua; în astfel de situații riscul la care sunt supuse atât victimele, cât și angajații Centrului este unul iminent;
- insuficiența personalului reduce adesea eficiența intervențiilor; deseori psihologul Centrului poate cumula și funcția pedagogului sau asistentului social, în consecință, acesta fiind supraîncărcat, există riscul apariției arderii profesionale, iar acest fapt lasă amprente și asupra calității serviciilor oferite;
- perioada de cazare nu satisface nevoile multor victime ale violenței în familie; de regulă, durata aflării în adăpost variază între o lună și trei luni, o perioadă relativ scurtă de timp pentru reabilitarea victimelor;
- dacă în primii doi ani, serviciile de asistență juridică în cadrul centrelor erau asigurate de voluntari, care nu aveau experiența și competențele profesionale necesare de a interveni eficient în cazurile de violență în familie, ulterior centrele mai mari au reușit să atragă avocați profesioniști, dar care deseori spun că fac „activitate de voluntariat”. În cazul centrelor raionale, juriștii sunt foarte greu de atras din cauza salariilor mici, nemaivorbind de avocați. În consecință, unele centre nu oferă asistență juridică, ceea ce se răsfrânge negativ atât în activitatea centrelor (acestea nu prestează servicii complete), cât și asupra victimelor (acestea trebuie să găsească un jurist din afara centrului care le-ar oferi o consultație juridică sau să angajeze un avocat care le-ar apăra interesele în instanța de judecată).

Cu toate acestea, se cuvine de remarcat faptul că procentul beneficiarilor care au solicitat cazare nu este unul mare. Și asta pentru că plasarea victimelor în centre este o măsură care asigură protecție și sprijin la moment, pe o anumită perioadă de timp, și nicidecum nu soluționează problema în general. De regulă, ele nu au unde pleca altundeva decât acasă, la agresor. Revenind acasă, constată că acesta între timp a vândut lucruri de prin gospodărie, casa e într-o stare deplorabilă. Dacă mai adăugăm aici și faptul că, pentru a se caza la centru, victima este nevoită să-și retragă copii de la școală sau grădiniță, este explicabil procentul relativ mic al persoanelor care au beneficiat de cazare.

Concluzii și recomandări

Lansat în sfârșitul anului 2009, serviciul Telefonul de Încredere 0 8008 8008 a avut o activitate continuă timp de cinci ani, fapt ce i-a permis să devină o verigă importantă în sistemul național de asistență în domeniul prevenirii și combaterii fenomenului violență de familie. Și asta pentru că este un serviciu național, gratuit, disponibil zilnic și non-stop, atât de la telefonia fixă, cât și de la cea mobilă, indiferent de mediul de proveniență, statut social sau venituri ale apelanților. Datorită experienței pe care au acumulat-o consultanții Telefonului de Încredere în toți acești ani, dar și parteneriatelor stabilite cu prestatorii de servicii din domeniu, serviciul a câștigat încrederea beneficiarilor, devenind un confident sigur al victimelor violenței în familie.

Cele aproape opt mii de apeluri înregistrate în această perioadă au făcut posibilă constituirea unei imagini clare asupra fenomenului violență în familie la nivel național, dar și asupra evoluției asistenței acordate victimelor acestui fenomen, fapt reflectat în prezentul Raport. Astfel, în perioada noiembrie 2009-decembrie 2014, la Telefonul de Încredere **0 8008 8008** au fost recepționate **7.857** de apeluri de pe întreg teritoriul Republicii Moldova, dar și de peste hotarele acesteia. O analiză comparativă a apelurilor de intrare ne permite să constatăm că dinamica apelurilor este una ascendentă, în anul 2014 fiind înregistrat un număr maxim de **2.634** apeluri. Această creștere demonstrează necesitatea existenței unui asemenea serviciu, dar indică și faptul că beneficiarii au căpătat tot mai mult curaj, au rupt tăcerea și apelează la ajutor specializat.

Analiza calitativă și cantitativă a cazurilor înregistrate în acești cinci ani permite o abordare complexă a analizei fenomenului: descrierea caracteristicilor subiecților violenței în familie (victimă/agresor), specificul manifestării fenomenului în funcție de sex, vârstă, nivel ocupațional sau statut marital, precum și alte aspecte asociate. Un subiect abordat minuțios în prezentul Raport s-a referit la analiza specificului asistenței solicitate și acordate be-

neficiarilor prin intermediul Telefonului de Încredere: consultații psihologice, consultații juridice primare, facilitarea accesului la alte servicii existente în domeniu, monitorizarea cazurilor recepționate, dar și asistență juridică specializată, oferită de avocatul Centrului Internațional „La Strada”. Această analiză a permis în același timp să deducem *necesitățile* și *dificultățile* cu care se confruntă victimele violenței în familie, beneficiari ai Telefonului de Încredere, dar și formularea unor *concluzii* și *recomandări*.

Concluzii

- Majoritatea persoanelor care apelează la Telefonul de Încredere sunt victime-femei, dar a fost înregistrată de asemenea o creștere procentuală a bărbaților care au apelat în anul 2014. De menționat că din numărul total al bărbaților care au apelat, 126 s-au autoidentificat drept victime ale violenței în familie, iar 81 au recunoscut că și-au agresat partenererele de viață.
- Un procent important al cazurilor de violență în familie are drept subiecți persoane cu un nivel educațional mediu, însă ideea potrivit căreia violența are loc cu precădere în aceste medii este greșită. Violența în familie este la fel de răspândită și în rândul persoanelor cu un nivel de educație înalt, doar că acestea găsesc mult mai ușor resurse pentru a depăși situația de criză (au un anume statut, au acces la informații, venituri financiare mai mari, care le permit să supraviețuiască după ruperea cercului violenței etc.) și astfel nu au nevoie de a apela la organizații ce oferă servicii specializate victimelor violenței în familie.
- Violența în familie se prezintă ca o combinație a diferitelor forme de manifestare comportamentală abuzivă din partea agresorilor, mai mult sau mai puțin vizibile, precum violența fizică, psihologică, sexuală, economică și spirituală. Persoanele violente manifestă o serie de comportamente agresive sub forma unor combinații de acte coercitive și de atac, de mai multe tipuri. Preponderență o au totuși cazurile în care violența fizică este combinată cu cea psihologică. Celelalte forme – economică, sexuală sau spirituală – au fost menționate mai des sau mai rar, în funcție de obiectivele campaniilor de sensibilizare conceptualizate și desfășurate de Centrul Internațional „La Strada” în perioada de referință.
- Analizând dinamica numărului de cazuri, se constată o diversificare mai pronunțată a formelor de manifestare a violenței în familie în anii 2010 și 2011. Acest fapt se datorează reacției publicului la mesajul celui de-al doilea spot social „Nu e normal să credem că violența este o normă”, care încuraja identificarea de noi forme de manifestare a violenței în familie, altele decât cea fizică. Spotul a fost difuzat în perioada menționată pe posturi TV și radio.

- În perioada 2009-2014 au fost înregistrate circa 2.548 cazuri în care copiii au suferit diverse forme de abuz. De regulă, se invocă prezența violenței fizice, dar s-a mărit considerabil și numărul adresărilor pe cazuri de violență psihologică. De obicei, copiii minori servesc drept instrument pentru agresor de a-și impune controlul și puterea asupra partenerei de viață. În alte cazuri, violența psihologică se manifestă prin insulte/intimidări sau interzicerea de a locui cu celălalt părinte, privarea de anumite activități benefice creșterii și dezvoltării copilului, toate acestea cu scopul de a-și impune autoritatea în fața minorului.
- Analiza conținutului apelurilor evidențiază unele particularități în asistența cazurilor cu implicarea persoanelor cu deficiențe mintale, atât victime, cât și agresori. Intervenția în astfel de situații devine dificilă nu doar din cauza stereotipurilor organelor de drept, dar și a faptului că statul nu asigură existența unor servicii corespunzătoare pentru această categorie specifică de beneficiari. În prezent statul nu dispune de mecanisme necesare pentru ca reprezentanții organelor de drept să-și exercite atribuțiile de serviciu, având în vedere lipsa unor servicii alternative, altele decât internatele psihoneurologice destinate persoanelor cu deficiențe mintale, celor dependente de alcool sau/și de substanțe narcotice. În acest sens, deschiderea unor astfel de centre ar fi o soluție bună atât pentru categoriile de persoane sus-menționate (acestea ar beneficia de un tratament eficient), cât și pentru victimele din familiile cu pricina (acestora li s-ar asigura o protecție mult mai eficientă).
- În 44 la sută din numărul total de cazuri înregistrat, apelanții au menționat prezența unor vicii la victimă sau la agresor, fiind vorba în special de consumul de alcool. Totuși, din mărturiile apelanților se constată că alcoolul nu este o cauză a declanșării episoadelor violente, ci doar un factor favorizant sau unul care amplifică violența.
- În ultimii ani întregul sistem de drept din Republica Moldova a întreprins măsuri considerabile pentru a îmbunătăți reacția statului în cazurile de violență în familie. În același timp, mai rămâne mult de făcut la capitolul îmbunătățirea cadrului legal, eficientizarea resurselor juridice și implicarea mai activă a actorilor din sistem.

- Creșterea semnificativă, în special în anul 2014, a adresărilor la organele de drept vine să confirme eforturile Inspectoratului general de Poliție de a interveni prompt și eficient prin subdiviziunile sale în cazurile de violență în familie, dar și o mai bună informare a populației referitor la obligațiile organelor competente de a interveni în astfel de situații.
- Victimele se decid să apeleze la serviciile de asistență juridică după mai multe recidive de violență, ultimul incident fiind perceput drept insuportabil și periculos pentru viața lor și cu efect negativ asupra siguranței copiilor. Beneficiarii sunt mult mai predispuși să depună plângere împotriva agresorului atunci când sunt încurajate de exemple ale altor victime (cazurile cărora s-au soldat cu succes) și dacă sunt ajutate de specialiști în formularea plângerii.
- Rolul pe care copiii îl joacă în deciziile femeilor, victime ale violenței în familie, sugerează clar că intervențiile legale sau sociale trebuie să constituie o prioritate în abordarea situației copiilor, așa încât interesul superior al copilului să nu rămână în afara interesului specialiștilor, iar Centrele maternale trebuie să aibă o politică flexibilă față de vârsta copiilor beneficiarelor care pot fi cazați împreună cu mamele lor.
- Campaniile de informare în masă a populației, instruirea constantă a grupurilor profesionale, abilitate prin lege să intervină, realizate de diverse instituții de stat sau ONG-uri, dar și creșterea interesului organelor de drept față de acest fenomen, au îmbunătățit intervenția statului în cazurile de violență.
- Implementarea legii a scos la iveală lacunele legislative care necesită a fi înlăturate, dar și mecanismul imperfect de implementare al acesteia. Intervențiile grupurilor profesionale împuternicite cu funcții de prevenire și combatere a violenței în familie nu sunt întotdeauna eficiente, dificultăți apărând în special la nivel de abordare multidisciplinară a acestor cazuri; reprezentanții structurilor, cărora Legea le conferă anumite competențe (polițiștii și asistenții sociali) colaborează insuficient între ele, fapt ce reduce calitatea intervențiilor.
- Perceperea violenței în familie ca infracțiune a generat creșterea

numărului Ordonanțelor de protecție emise. Dar această creștere nu este însoțită și de o îmbunătățire a executării, respectării acestora, sarcini ce revin polițiștilor și a asistenților sociali. Nu întotdeauna se reușește asigurarea respectării măsurilor stabilite prin Ordonanța de protecție. Și asta pentru că sancțiunile care sunt impuse prin lege pentru încălcarea acesteia sunt insuficiente ca victima să se simtă protejată iar comportamentul violent al agresorilor să fie stopat.

- Legislația națională prevede tragerea la răspundere penală pentru încălcarea Ordonanței de protecție numai în cazul unei încălcări anterioare sancționate în ordine contravențională. Prin respectiva prevedere nu se asigură securitatea victimei violenței în familie și nu se contracarează la nivelul dorit acțiunile violente ale agresorului. În această ordine de idei, ar fi necesară modificarea cadrului legal în sensul posibilității intentării imediate a dosarului penal în cazul neexecutării Ordonanței de protecție.
- Chiar dacă s-au făcut propuneri de îmbunătățire a legislației în domeniu, la moment se atestă prezența normelor incomplete și uneori contradictorii, ceea ce provoacă nu numai dificultăți pentru judecători, dar și generează practici judiciare neunitare din partea instanțelor. Devine tot mai acută problema neexecutării Ordonanței de protecție, ceea ce generează neîncredere în actul de justiție.
- Deși noile modificări legislative stipulează foarte clar că, în cazurile de violență în familie, chiar de la prima sesizare, organele de drept sunt obligate să deschidă dosar penal în baza art. 201¹ Cod penal, renunțând la practica aplicării măsurilor contravenționale în baza Codului contravențional, din păcate încă se înregistrează lacune la acest capitol. Și asta pentru că mulți colaboratori de poliție fie nu cunosc noile prevederi legale, fie ezită să le aplice, fie întâmpină dificultăți sau rezistențe din partea altor actori implicați, cum ar fi organele de urmărire penală sau colaboratorii procuraturii.
- În consecință, nu sunt puține cazurile în care beneficiarele Telefonului de Încredere sunt nemulțumite de intervenția poliției, care încă se reduce la o mustrare sau amendă aplicată agresorului.

- Chiar dacă este deschis dosar penal, intervine instanța de judecată care, adesea, la aplicarea sancțiunii penale stabilește pedepse deloc proporționale cu gravitatea faptelor comise, nefiind luate în considerație toate circumstanțele agravante. Nu se ia în considerare gradul de pericol pentru victimă a infracțiunii săvârșite de către agresor, instanța rezumându-se de obicei la aplicarea pedepsei sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității.
- Orice act de violență urmează să fie probat în instanța de judecată, ceea ce face practic obligatorie efectuarea unei expertize medico-legale. Dacă în Chișinău și alte localități urbane obținerea unui astfel de certificat nu este problematică, pentru victimele din sate și comune acest lucru este mult mai dificil. Deplasarea în centrul raional implică cheltuieli suplimentare, iar victimele violenței deseori nu au resurse financiare suficiente să achite expertiza propriu-zisă, nemaivorbind de cheltuielile de transport. De precizat de asemenea că examinarea medico-legală a persoanelor sau a documentelor sale medicale se efectuează gratuit doar la solicitarea comisariatelor de poliție, a instanței de judecată și a organelor procuraturii, nu și la cererea victimei.
- Pentru a spori gradul de încredere a victimelor în justiție, este foarte important să se soluționeze cauzele cu promptitudine, să se aplice practici judiciare unitare și conduite personale ireproșabile ale judecătorilor. Cu părere de rău, în multe cazuri judecătoria continuă să joace rolul „pacificatorului familiei” și impun termen de împăcare la desfacerea căsătoriei în care drept motiv este indicată violența în familie. Or, oferirea acestui termen victimelor are drept consecință amplificarea violenței. În atare situații există riscul ca ele să cedeze, să fie timorate și mai tare sau chiar impuse să renunțe definitiv.
- Serviciile de asistență psihosocială încă nu au atins un nivel satisfăcător. Deși beneficiază de instruirii în mod constant, asistenți sociali sunt insuficient pregătiți pentru a interveni eficient în cazurile de violență în familie. Majoritatea dintre aceștia se rezumă la acordarea îndemnizațiilor sau ajutoarelor sociale, mulți dintre ei necunoscând faptul că fișa de post a asistentului social comunitar conține informația complexă în

cea ce privește intervenția în cazurile de violență în familie. Or, tocmai asistentului social comunitar îi revine rolul de bază în managementul unui caz de violență în familie, el fiind cel care are obligația convocării și coordonării echipei multidisciplinare, activitatea sa însemnând mai mult decât întocmirea anchetei sociale și o vizită la domiciliul victimelor.

- De rând cu ofițerul operativ de sector, asistentul social este responsabil de supravegherea îndeplinirii măsurilor de protecție stabilite de instanța de judecată. Spre regret, se întâlnesc puține cazuri în care executarea Ordonanței de protecție să fie supravegheată de polițist și asistent social împreună. Asistenții sociali se implică foarte puțin, considerând că acest lucru intră doar în competența ofițerului operativ de sector.
- Deși medicii ar trebui să fie cei mai activi actori în identificarea cazurilor de violență în familie, în lege fiind stipulate instrucțiuni concrete în acest sens, puțini dintre ei cunosc rolul care le revine și foarte puțini aplică instrucțiunile în practică. Spre regret, nu întotdeauna aceste cazuri sunt sesizate: fie că victimele deseori nu recunosc că au fost agresate în familie, indicând o altă cauză, fie că medicul nici măcar nu încearcă să afle adevărul, trecând cu vederea o atare situație sau nu reușește să identifice semnele care ar trebui să-l pună în gardă.
- Pe parcursul a cinci ani de activitate puține au fost cazurile când nu s-a reușit adăpostirea victimelor, cu sau fără copii, în centrele specializate ce oferă servicii de cazare. Totuși, o problemă semnalată de mai multe beneficiare, dar și câțiva ofițeri de poliție, ține de cazarea victimelor pe timp de noapte și în zilele de odihnă. Totodată, insuficiența mijloacelor financiare generează o serie de lacune care reduc din calitatea serviciilor prestate.
- Procentul beneficiarelor care au solicitat cazare nu este unul mare. Cazarea victimelor în centre este o măsură ce asigură protecție și sprijin pe moment, pe o anumită perioadă de timp, și nicidecum nu soluționează problema în general. De regulă, ele nu au unde reveni altundeva decât acasă, la agresor. Revenind acasă, constată că acesta între timp a vândut lucruri de prin gospodărie, casa e într-o stare deplorabilă. În plus, pentru a se caza la centru este nevoie să rupă copiii de la școală sau grădiniță, fapt ce explică procentul relativ mic al persoanelor care au solicitat cazare.

Recomandări

- În contextul concluziilor anterioare, sunt necesare activități de instruire (debriefing-uri, seminare, mese rotunde) cu grupurile profesionale în scopul efectuării unui schimb de experiență și a facilitării colaborării în vederea oferirii asistenței eficiente beneficiarilor pe viitor. Serviciile pentru subiecții violenței în familie trebuie să devină mult mai cooperante, flexibile și mobile la necesitate.
- O conlucrare mai eficientă a membrilor echipelor multidisciplinare, renunțarea cât mai grabnică la obișnuința diferitelor structuri de a face referiri unele la altele, acuzând lipsa de competență, în favoarea unei interacțiuni laborioase și colaborări reciproc avantajoase ar crește eficiența intervențiilor în familiile unde au fost înregistrate cazuri de violență în familie.
- Calitatea intervențiilor și diminuarea semnificativă a fenomenului violenței în familie ar crește cu siguranță dacă s-ar institui servicii specializate pentru agresori. La moment, în Republica Moldova activează doar un singur centru de acest gen, ceea ce este insuficient. Dezvoltarea de urgență a unor servicii destinate consilierii psihologice ale agresorilor ar marca începuturile abordării multidimensionale ale fenomenului violenței în familie, atât victimele, cât și agresorii putând avea încrederea că problema violenței ar putea fi depășită, iar viața de cuplu salvată.
- Îmbunătățirea calității serviciilor pentru ca prestatorii acestora să răspundă cât mai eficient la solicitări, inclusiv prin dotarea cu resurse adecvate (echipament, carburant, transport), fapt ce ar permite serviciilor relevante de asistență și protecție să asigure accesul eficient al victimelor violenței în familie la justiție și reabilitare, inclusiv la programe pentru reabilitarea durabilă a agresorilor și alcooliciiilor.

- Legea nr. 45 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie prevede tragerea la răspundere penală pentru încălcarea Ordonanței de protecție numai în cazul unei încălcări anterioare sancționate în ordine contravențională. Prin respectiva prevedere nu se asigură securitatea victimei violenței în familie și nu se contracarează, la nivelul dorit, acțiunile violente ale agresorului. În această ordine de idei, este oportună modificarea cadrului legal în sensul posibilității intentării imediate a dosarului penal în cazul neexecutării Ordonanței de protecție. Este necesar de asemenea de a opera astfel de modificări încât sarcina probațiunii în cazurile de violență în familie să fie pusă pe seama agresorului și organele de poliție să aibă un rol activ în colectarea probelor.
- Considerăm imperioasă instituirea unor mecanisme de asigurare a respectării termenului de emitere a Ordonanței de protecție, asigurarea transmiterii imediate către victimele violenței în familie iar autoritățile responsabile de executarea acesteia. Se recomandă promovarea unei colaborări eficiente între polițistul de sector și asistentul social în ceea ce privește executarea Ordonanțelor de protecție, dar și sancționarea actorilor responsabili pentru neîndeplinirea obligațiilor de serviciu. De asemenea, semnalizăm necesitatea instituirii unui mecanism de monitorizare a executării Ordonanței de protecție. La fel, se impun modificări în legislație în sensul scutirii victimelor violenței în familie de la plata taxei de stat, precum și elaborarea unui mecanism care ar prevedea efectuarea expertizei medico-legale gratuite pentru victimele violenței în familie. Este stringentă examinarea posibilității scutirii victimelor de taxele de stat în cazul divorțului, stabilirii domiciliului copilului în dosarele inițiate pe motivul violenței în familie.
- În scopul asigurării protecției victimelor este necesară

fortificarea eforturilor de dezvoltare a serviciilor adresate agresorilor ca o modalitate de a preveni recidivele de violență, dar și de a diminua fenomenul retragerii declarațiilor/necooperării victimelor cu organele de drept la etapa judiciară și pre-judiciară.

- În vederea eficientizării combaterii tuturor formelor de violență, în special a violenței psihologice, este necesară extinderea resurselor statale și/sau stabilirea mecanismului de licențiere a instituțiilor sau specialiștilor care ar efectua expertiza psihologică. Este recomandată efectuarea schimbului de experiențe între avocați și instruirea acestora privind aspectele colectării probelor în dosarele în care este invocată violența psihologică. De asemenea, este necesară susținerea eforturilor psihologilor din cadrul Centrelor de plasament specializate în vederea evaluării statutului psihologic al victimelor și copiilor acestora, inclusiv prin aprovizionarea cu instrumente specializate, cum ar fi testele psihologice. În această ordine de idei, este binevenită dezvoltarea profesională continuă întru asigurarea unui proces de asistență psihologică corespunzător pentru victimele care participă în procese judiciare.
- Este necesară multiplicarea experienței de înregistrare audio a ședințelor de judecată pentru a evita situațiile în care judecătorul manifestă comportamentul părtinitor. În aceste cazuri se recomandă ca apărătorii să asigure la maximum drepturile victimelor în familie, contestând orice deviere de la normele judiciare și normele deontologice prin reclamații la Consiliul Superior al Magistraturii, iar petițiile să fie analizate cu deplină seriozitate, aplicându-se procedurile disciplinare împotriva judecătorilor și audierea acestora la ședințele CSM.
- Este insuficient să fie declarat dreptul la accesul liber la justiție, acest drept trebuie să fie realmente asigurat. În

acest sens, se impune crearea unui mecanism eficient de executare a hotărârilor judecătorești.

- În scopul evitării practicilor eronate și eliminării ambiguităților din sistemul organelor de drept se impune tot mai evident imperativul generalizării practicii juridice din domeniu de către structurile abilitate (Curtea Supremă de Justiție, Institutul Național de Justiție) și elaborarea de recomandări și interpretări corecte a aplicării Legii cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie.

**Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii
"La Strada"**

Se distribuie gratuit